

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3067/2021. (II. 24.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	432
3068/2021. (II. 24.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	447
3069/2021. (II. 24.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	453
3070/2021. (II. 24.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	464
3071/2021. (II. 24.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	467
3072/2021. (II. 24.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	470

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3067/2021. (II. 24.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Handó Tünde, dr. Juhász Imre, dr. Pokol Béla és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Szekszárdi Törvényszék 12.Pkf.20.301/2020/3. számú végzése és a Paksi Járásbíróság 7.Pk.50.023/2020. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a Szekszárdi Törvényszék 12.Pkf.20.301/2020/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és – a Paksi Járásbíróság 7.Pk.50.023/2020. számú végzésére kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérte az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 8. cikk (1) bekezdése és 13. cikke sérelmére hivatkozással.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint a Solymáron lakó indítványozó édesapa kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti kérelmet terjesztett elő a bíróságon, miután a Pakson lakó édesanya 2020. március 21-én a koronavírus-helyzetre hivatkozással nem adta át hétvégi láthatásra közös, óvodáskorú gyermeküket. A kapcsolattartás szombat 9 órától vasárnap 18 óráig tartott volna.
- [3] A Paksi Járásbíróság 7.Pk.50.023/2020. számú végzésével a kérelmet elutasította. Bár megállapította, hogy a kérelmezett anyja a kapcsolattartásról szóló határozatba foglalt kötelezettségét megszegte, azonban – a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bnp. tv.) 22/B. § (4) bekezdés a) pontja alkalmazásával – úgy ítélte meg, hogy ez „a kérelmezettnek nem felróható, döntése a gyermek érdekeit szolgálta”. A bíróság tekintettel volt a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendeletre (a továbbiakban: Korm.r.1.) és arra, hogy a „koronavírussal kapcsolatosan mindenki számára hozzáférhető ismeretek szerint a betegség cseppfertőzéssel, személyes találkozás, vagy tárgyak érintésével terjed. A fertőzés elkerülése az ilyen kontaktusok számának minimalizálásával csökkenthető.” A bíróság álláspontja szerint „a szülői felügyeleti jogokat gyakorló szülő [...] akkor jár el helyesen és felelősségteljesen, ha a fertőzés elkerülése érdekében ezeket az alkalmakat csökkenti. Jelen esetben a gyermeket a kérelmező Solymárra, az ország köztudomásúan fertőzéssel leginkább érintett területére (Pest megye) szerette volna elvinni, így a kérelmezőalappal tagadta meg a kapcsolattartást, figyelembe véve a gyermek mindenképp felett álló egészségügyi érdekeit.”
- [4] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Szekszárdi Törvényszék 12.Pkf.20.301/2020/3. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. Indokolása szerint a konkrét ügyben „a kapcsolattartás elmaradása arra az átmeneti időre esett, amikor a veszélyhelyzet kihirdetése már megtörtént, a kijárási korlátozás elrendelése

[71/2020. (III. 27.) Kormányrendelet] azonban még nem. Helyesen hivatkozik a kérelmező arra, hogy a veszélyhelyzet kihirdetése és a kijárási korlátozás elrendelése közötti időszakban a szabad mozgás, így a különélő szülő és a gyermek közötti személyes kapcsolattartás nem esett korlátozás alá, azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy kormányzati, egészségügyi és járványigazgatási szinten folyamatos volt a lakosság felé annak kommunikálása, hogy a lakó- és tartózkodási helyelhagyására csak halaszthatatlan esetekben kerüljön sor [...]. Ekkoriban még nem volt egyértelmű a pandémiát okozó koronavírus terjedési gyorsasága, a vírus által fenyegetett korosztály, és [...] nem volt egyértelmű a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás támogatott rendje sem. Az viszont a kapcsolattartásról rendelkező határozat fényében egyértelmű, hogy az apának fel nem róható elmaradás esetén a kapcsolattartás pótlásának van helye, tehát a kapcsolattartás elmaradásával a gyermeket és a kapcsolattartásra jogosult szülőt érdeksérelem ugyan éri, de orvosolhatatlan jogsérelem nem. Ebből következően annak a gondozó szülőnek az oldalán, aki ebben az átmeneti időszakban a gyermek egészségét előtérbe helyezve a gyermek kapcsolattartásra átadását a járványügyi veszélyhelyzetre hivatkozással megtagadta, a felróhatóság körében fokozottan méltányolható körülményként kell figyelembe venni, hiszen a döntése a gyermek szempontjából aránytalan érdeksérelemet nem okozott. A konkrét esetben a kérelmezett előzetesen értesítette a kérelmezőt, együttműködést és megértést kért tőle, alternatív kapcsolattartási módokat vetett fel, és a pótlást önként ajánlotta fel. Ilyen körülmények mellett kétség sem fér ahhoz, hogy az anyát a gyermek érdekeinek elsődlegessége vezérelte a gyermek átadásának megtagadásakor.”

- [5] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Kérelmében rámutatott, hogy a Korm.r.1. semmilyen korlátozást nem tartalmazott a szülői jogok gyakorlása tekintetében, és később a kijárási korlátozásról szóló a 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.2.) 4. § (1) bekezdés *t*) pontja kifejezetten meg is erősítette, hogy a szülői jogok és kötelezettségek gyakorlását a kijárási korlátozás nem érinti. Annak kimondása, hogy a gondozó szülő nem köteles biztosítani a kapcsolattartást a veszélyhelyzet ideje alatt, *contra legem* jogalkalmazásnak minősül, ami sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint a kapcsolattartás megakadályozása a VI. cikk (1) bekezdésének a sérelmét is okozza. A „fertőzöttség mértéke” nem áll kapcsolatban a kapcsolattartás kérdésével, ráadásul a két érintett település között a megbetegedések számában nem is volt különbség: mindkét helyen egyaránt egy-egy fertőzöttet regisztráltak 2020 júliusának végéig. Továbbá Budapesten, ahol jóval magasabb volt a fertőzöttek aránya, mint Pest megyében, a bíróságok rendszerint úgy döntöttek, hogy a veszélyhelyzetre való hivatkozás nem fogadható el a kapcsolattartás akadályozásának indokaként. Végezetül az indítványozó szerint a kapcsolattartás pótlása nem reális lehetőség, mivel azt csak két hónapon belül lehet kérni, amely időszak már a másodfokú döntés meghozatalakor eltelt.

II.

- [6] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

(2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[7] 2. A Bnp.tv. érintett rendelkezése:

„22/B. § (4) A kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének minősül, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett neki felróható okból

- a) határidőben nem tesz eleget kapcsolattartási kötelezettségének,
- b) a határozatban megállapított határidő alatt nem pótolja az elmaradt kapcsolattartást,
- c) a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza vagy
- d) egyéb módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást.”

III.

- [8] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben a következőket lehetett megállapítani.
- [9] A támadott végzést az indítványozó a rendelkezésre álló elektronikus letöltési igazolás szerint 2020. augusztus 5-én vette át, és a panaszt 2020. szeptember 4-én, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtotta be. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, az eljárásban kérelmezőként vett részt, ezért érintettnek minősül, és a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtására irányuló kérelem tárgyában hozott döntés eljárást befejező döntés, amely alkotmányjogi panasszal támadható [vesd össze: 3273/2019. (X. 30.) AB végzés].
- [10] Figyelemmel arra, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszban csupán a bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata kérhető, nincs lehetőség az EJEE 8. cikk (1) bekezdése és 13. cikke sérelmére történő hivatkozás vizsgálatára. A bírói döntések nemzetközi egyezménybe ütközésének vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikke és az Abtv. alapján nincs hatásköre [lásd legutóbb például: 3252/2020. (VII. 1.) AB végzés, Indokolás [17]].
- [11] Egyebekben a kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokát (a bíróság nem rendelte el a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását, ezzel megakadályozva az indítványozót a gyermekével való személyes kapcsolattartásban); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírósági döntést (Szekszárdi Törvényszék 12.Pkf.20.301/2020/3. számú végzése); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés és XXVIII. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a törvényszéki végzés alaptörvényellenességét és semmisítse meg azt az elsőfokú döntésre is kiterjedő hatállyal.
- [12] Az indítványozó által előadottak az Alkotmánybíróság megítélése szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést (Abtv. 29. §) vetnek fel. A támadott bírósági döntés alapjog gyakorlását érinti, ugyanis a 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat rögzítette, hogy – egyebek mellett – „az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése a gyermek és szülő kapcsolattartáshoz való jogát kívánja biztosítani” (Indokolás [40]). A kapcsolattartásnak az általános járványügyi (veszély)helyzet miatti korlátozása olyan *novum* a gyakorlatban, amely érdemi alkotmányossági vizsgálatot igényel. Jóllehet a bírósági döntés egy konkrét kapcsolattartási alkalmat érintett, és ekként az apa és a gyermek személyes kapcsolattartásának egyszeri, időleges korlátozását eredményezte, annak elvi tartalma a járványhelyzet alakulásától – esetleges tartósságától – függően hatással lehet további kapcsolattartási alkalmakra is. Különös tekintettel arra, hogy az apának az ügyben benyújtott fellebbezése szerint „az anya továbbra sem biztosítja számára a gyermekével való személyes kapcsolattartást”, amit megerősít, hogy a másodfokú végzés szerint az anya az eljárásban „hangsúlyozta, hogy a veszélyhelyzet elmúltával az elmaradtszemélyes kapcsolattartások pótlása meg fog valósulni”, ami több elmaradt kapcsolattartási alkalomra utal.
- [13] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával, a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [14] Az indítvány megalapozott.
- [15] A vizsgált ügyben az anya az általános járványhelyzetre hivatkozással 2020. március 21-én megtagadta a gyermek hétvégére történő átadását az apának, a bíróság pedig a Bnp. tv. 22/B. § (4) bekezdése alkalmazásával a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegését nem állapította meg, mert megítélése szerint az anya oldalán felróhatóság – a járványhelyzet és a gyermek egészségének a védelme miatt – nem állt fenn.
- [16] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján elsődlegesen a szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való jogának alapjogi szempontú elemzését végezte el.
- [17] 1.1. A házasságok, életközösségek felbomlásának kérdéskörével összefüggésben a nemzetközi dokumentumok és a gyakorlat is elsősorban a gyermek oldaláról közelíti meg a szülő és a gyermek kapcsolattartásának a kérdését {a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (kihirdette: 1991. évi LXIV. törvény, a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény) 9. cikk 3. pontja szerint például az „[e]gyezményben részes államok tiszteletben tartják a mindkét szülőjétől vagy ezek egyikétől külön élő gyermeknek azt a jogát, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenképp felett álló érdekeivel ellenkezik”}, jóllehet a kapcsolattartás igénye éppúgy felmerül a különélő szülő oldalán. Kétpólusú jogról van szó, amelynek egyik pólusán a gyermek, a másikon a szülő – a jelen alkotmányjogi panasszal érintett esetben az apa – áll, így egyidejűleg beszélhetünk gyermeki és szülői jogról.
- [18] 1.2. Az Alkotmánybíróság 3018/2016. (II. 2.) AB határozata – utalva a 17/2014. (V. 30.) AB határozatra – úgy foglalta össze az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlatát, hogy e cikk „átfogóan védi a magánszférát: az egyén magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét. A magánszféra [...] lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek [...]. Rávilágított arra, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jog és az Alaptörvény II. cikke által garantált emberi méltósághoz való jog között különösen szoros a kapcsolat. Az Alaptörvény II. cikke megalapozza a magánszféra alakítása érinthetetlen területének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól, mivel ez az emberi méltóság alapja. Az Alaptörvény értelmében a magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimszférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon). Ezen túlmenően önálló védelmet élvez az egyén életéről alkotott kép is (jó hírnévhez való jog).” (Indokolás [27])
- [19] A kapcsolattartás tiszteletben tartása, ahogyan azt az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése megfogalmazza, elsődlegesen a közlések, a felek közötti kommunikáció védelmét, intaktságát – lényegében harmadik személyek számára történő meg nem ismerhetőségét – jelenti, ugyanakkor az Alkotmánybíróság 3312/2017. (XI. 30.) AB határozata (Indokolás [40]) e rendelkezésnek tágabb értelmet adott, amikor kiterjesztette annak védelmi körét a gyermek és a szülő közötti kapcsolattartásra is {„[e]mellett az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése a gyermek és szülő kapcsolattartáshoz való jogát kívánja biztosítani”}.
- [20] 1.3. A kapcsolattartás joga az Alaptörvény más rendelkezéseiből is következik.
- [21] Egyrészt a szülő-gyermek viszonyt mint a családi kapcsolat alapját az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése kifejezett védelemben részesíti, illetve az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése – a kapcsolattartás mellett – garantálja a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot is. A gyermeknek a különélő szülőjével való kapcsolata természetesen különbözik a vele egy háztartásban együtt élő szülővel fennálló kapcsolatától, hiszen a különélő szülő időszakosan vesz részt a gyermek gondozásában, és nem ő hozza meg a napi nevelési döntéseket. Amint azonban a szülő-gyermek viszony sem korlátozódik a gyermekkel egy háztartásban élő szülőre – a szülői státuszt nem szünteti meg a szülők életközösségének a megszűnése –, úgy a „családi élet” sem feltétlenül a gyermek napi gondozását jelenti csupán. Alkotmányjogi értelemben a gyermek és a különélő szülő kapcsolata is – a konkrét körülményektől függően, mindaddig, amíg a helyzetéből adódó sajátos módon a szülői funkciókat betölti a különélő szülő – a családi élet fogalma alá esik, és védelemben részesül {vesd össze: BDT2018. 3822., Indokolás [24]; Emberi Jogok Európai Bírósága, *Moog kontra Németország* (23280/08 és 2334/10), 2016. október 6., 53. bekezdés}.

- [22] Másrészt az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése szerint a gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Az Alaptörvény a kötelezetteket nem nevezi meg, az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban, bár a szükséges védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkiel szemben igényt tarthat, ennek megvalósítása elsősorban – az államot és a társadalmat megelőzően – a családkötelessége {vesd össze: 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [55]; 3018/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]}. „A testi fejlődés biztosítására vonatkozó kötelességek a tartás, gondozás, a szellemi, erkölcsi fejlődés lehetővé tétele a nevelés megválasztásával [...] a világnézeti, vallási, kulturális, művészeti, tudományos oktatásának biztosításával, szeretetteljes családi légkör kialakításával történik.” {3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [55]} A család kölcsönös gondoskodáson alapuló, tartós érzelmi és gazdasági életközösség {13/2020. (VI. 22.) AB határozat, Indokolás [58]}, azonban a családi gondoskodás és védelem szempontjából nemcsak az együtt élő, hanem a különélő – a gyermek tényleges napi gondozásában közvetlenül nem, vagy csak időszakosan résztvevő – szülővel való zavartalan érintkezésnek is alapvető jelentősége van. A szülők életközösségének a megszűnése nem változtat azon, hogy a gyermek egészséges fejlődése szempontjából meghatározó a szülők együttes jelenléte és támogatása, az, hogy a gyermek mindkét – gondozó és különélő – szülőjét maga mellett tudhassa, rájuk számíthasson, és mindkettőjüktől megkapja a fejlődéséhez szükséges védelmet és gondoskodást (kivéve, ha ez valamilyen ok miatt nem áll az érdekében).
- [23] Harmadrészt a XVI. cikk (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést. A neveléshez való jog azt jelenti, hogy „a szülők maguk döntenek arról, hogy hagyományaik, családi szokásaik, társadalmi helyzetük, vallási és erkölcsi meggyőződésük, anyagi lehetőségeik szerint miként választják meg a gyermek nevelését, oktatását biztosító intézményt, módszert, eszközöket”, generális értelemben „[e]lsősorban a szülők (gondviselők) jogosultak arra, hogy döntsenek a gyermekeik testi és szellemi fejlődésével kapcsolatos kérdésekben” {3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [59]}. A nevelés – amely részben megegyezik a szülői felügyelet gyakorlásával (Ptk. 4:150–160. §), de részben más, több annál – a gyermek életében való közreműködés, amely a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések eldöntésében való részvétel mellett – amely a különélő szülőt akkor is megilleti, ha a szülői felügyeletet a másik szülő gyakorolja [Ptk. 4:175. § (1) bekezdés] – elsősorban a rendszeres és folyamatos kapcsolattartás útján biztosítható.
- [24] 1.4. Megjegyzendő mindezek mellett, hogy a kapcsolattartás egyben szülői kötelezettség is: az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdése értelmében a szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni, tehát „a szülő neveléshez való joga egyben a gyermekéről való gondoskodás és védelme biztosításának kötelezettségét is magába foglalja” {3018/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [43]}.
- [25] 1.5. Összefoglalva: a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való joga az Alaptörvényben a magán-szféra-védelem [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés], valamint a gyermeknek a gondoskodáshoz [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés] és a szülőnek a neveléshez való joga [Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdés] részeként alapjogi rangra emelt jogosultság.
- [26] 2. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a konkrét ügyben – arra is tekintettel, hogy a másodfokú bíróság kifejezetten rögzítette, hogy „az apának fel nem róható elmaradás esetén a kapcsolattartás pótlásának van helye” – alapjog-korlátozásról van-e szó.
- [27] A Ptk. 4:180. § (1) bekezdése akként fogalmazza meg a kapcsolattartási jog tartalmát, hogy az „magában foglalja a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermeknek a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet, és kiterjed a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartására”.
- [28] A kapcsolattartás tehát a különélő szülő folyamatos jelenlétét jelenti a gyermek életében. A kapcsolattartás egyes módjai között nincs egyértelmű hierarchia, a felek közvetlenül, személyesen vagy közvetetten – például levelezés vagy technikai eszközök segítségével – is kapcsolatot tarthatnak, a kapcsolattartás minden formájának szerepe van a szülő-gyermek viszonyban, ezek adott esetben ki is egészíthetik egymást. A kapcsolattartás közvetlensége, a rendszeres találkozás és a zavartalan személyes kommunikáció – tehát az együttlét – mégis kiemelten fontos része a szülő-gyermek kapcsolatnak. Jellemzően ez a legintenzívebb, és hagyományosan ennek van a legnagyobb szerepe a gyermek személyiségfejlődésében, a személyes kapcsolattartás lehetősége különös jelentőséget kisebb gyermek esetén kap a kötődés kialakításában, illetve fenntartásában, az elidegenedés

megakadályozásában. Ezzel összhangban a Gyermekjogi Egyezmény 9. cikk 3. pontja, az Alapjogi Charta 24. cikk (3) bekezdése és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:178. § (1) bekezdése is a különélő szülővel való személyes és közvetlen kapcsolat fenntartásának a jogát garantálja. A közvetlen személyes találkozás lehetőségének kifejezett kizárására alapvetően csak akkor van lehetőség, ha ez a gyermek érdekét szolgálja, továbbá ez a kapcsolattartási jog korlátozásának tekinthető akkor is, ha rendelkezésre állnak alternatív kapcsolattartási eszközök, vagy ha ennek pótlására lehetőség van. Az alternatív kapcsolattartási eszközök és a pótlás ténye, ideje a korlátozás arányosságának a megítélésakor juthatnak szerephez.

[29] A konkrét ügyben egy hétvégi – közvetlen és személyes – kapcsolattartási alkalom maradt el az anya döntése alapján, és a bíróság – a Bnp. tv. 22/B. § (4) bekezdésének „felróhatóság” fordulata értelmezése alapján – nem rendelte el a végrehajtást, ezért megállapítható, hogy döntésével az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése – és a nevelési jogot garantáló XVI. cikk (2) bekezdése – által biztosított kapcsolattartási jogát korlátozták.

[30] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően a korlátozás igazolhatóságát, alaptörvény-konformitását vizsgálta meg.

[31] 3.1. Magánjogi jogalanyok egymás közötti, mellérendelt viszonyában felmerült alapjogi kollízió megítélésére vonatkozó gyakorlatát – figyelemmel arra, hogy ilyen jogviszonyban alapjogokra nem lehet közvetlenül hivatkozni – az Alkotmánybíróság a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatában a következőképpen foglalta össze: „az államnak az alapvető jogok védelmére vonatkozóan tevőleges védelmi kötelezettsége áll fenn [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]. Ezzel összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkének első mondata [...] a bíróságok – mint az igazságszolgáltatási funkció ellátásán keresztül állami hatalmat gyakorló közhatalmi szervek – kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák. Ezzel a bíróságok ítélkező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén.

Az Alaptörvény említett rendelkezései tehát azt a kötelezettséget róják a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. [...]

Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.

Az Alkotmánybíróság tehát egyértelművé tette azt, hogy a bíróságok kötelezettsége, hogy az alapvető jogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák. Ezzel összefüggésben speciális helyzet a konkuráló alapjogi pozíciók esetén áll elő, vagyis amikor az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel kiemelte: a bíróságoknak ilyen esetekben közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie {14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65]; 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}. Ennek mércéjeként pedig az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy »[a] védelmi kötelezettség teljesítése során mind a törvényhozónak, mind pedig a jogalkalmazóknak figyelembe kell vennie azt, hogy egyik alapjog lényeges tartalma sem korlátozható, másrészt pedig arra kell törekedniük, hogy a konkuráló alapjogi pozíciók az arányosság elvének megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba kerüljenek (*fair balance, schonender Ausgleich*). Ezek tekintetében az Alkotmánybíróság továbbra is kontrollt gyakorol« {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [55]}.

Abban az esetben tehát, ha a bíróságoknak olyan jogvitában kell eljárniuk, amelyben az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti, a fentiekben meghatározott szempontok szerint az érintett alapvető jogok védelmi körének feltárásával és az érintett alapvető jogok összemérésével (»kíméletes kiegyenlítésével és méltányos egyensúlyba hozásával«) kell döntésüket meghozniuk. Ennek során a bíróságok számára lényeges szempont, hogy az érintett alapvető jogok lényeges tartalma nem üresíthető ki, és az alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell.” (Indokolás [66]–[70]) {Lásd még hasonlóan: 14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65]–[66]; 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [30]; 3212/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [52]}

- [32] 3.2. Az Alkotmánybíróság a bemutatott alkotmányos mércéből kiindulva a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügyel összefüggésben azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése biztosítja-e a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyát, azok kíméletes kiegyenlítését. Ennek során az ügy érdemében azt mérlegelte, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés összhangban áll-e az érintett alapvető jogokkal.
- [33] A vizsgált ügyben a IV/1. pontban (Indokolás [16] és köv.) kifejtettek szerint az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése – és XVI. cikk (2) bekezdése – által biztosított kapcsolattartási jogát korlátozták. Ezzel szemben áll az anya oldalán – a járványveszélyre való hivatkozáson keresztül – a neveléshez való jog [Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdés], valamint a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés], továbbá az egészséghez való jog [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].
- [34] Előrebocsátja az Alkotmánybíróság, hogy a koronavírus-járvány és az emiatt hozott járványügyi intézkedések általánosságban nem lehetetleníthetik el a szülők és a gyermekek közötti személyes és közvetlen kapcsolatot. A kiskorú gyermek és a szülő közvetlen kapcsolatának fenntarthatósága különleges jogrend idején is az emberi kapcsolatok közötti olyan minimumot jelent, amelyre nem vonatkozik az ún. társadalmi távolságtartás (*social distancing*) követelménye, és ez éppúgy igaz az együtt élő, mint a különélő szülő viszonylatában (amennyiben a külön élő szülőt a kapcsolattartástól nem tiltották el). A különélő szülővel való kapcsolattartás is kifejezetten a gyermek érdekét szolgálja. Ezt támasztja alá az is, hogy a szülői jogok és kötelezettségek gyakorlása még a 2020. március 28-án hatályba lépett kijárási korlátozás esetében is alapos indokul szolgált a lakóhely, a tartózkodási hely, illetve a magánlakás elhagyására [Korm.r.2. 3. § és 4. § (1) bekezdés *t* pont].
- [35] Mindazonáltal a járványhelyzet egyes esetekben befolyásolhatja – alternatív kapcsolattartási eszközökre korlátozhatja – a kapcsolattartást. Ez elsősorban akkor merülhet fel, ha konkrét járványügyi intézkedésre kerül sor, mert például a gyermek vagy a szülő megbetegszik vagy karanténba kerül, továbbá, ha a személyes kapcsolattartás – az érintettek egészségi állapotára, a kapcsolattartáshoz szükséges utazás módjára, időtartamára, a felek személyes körülményeire tekintettel – objektív megítélés szerint különleges, azonosítható egészségügyi kockázattal járna, és nem teszik meg a szükséges óvintézkedéseket.
- [36] Mérlegelést igénylő helyzetben lehetőleg a szülők egyetértésén alapuló, rugalmas megoldás megtalálása a legfontosabb. Amennyiben erre nincs mód, a bíróság akkor tesz eleget a konkuráló alapjogi pozíciók arányosság elvén alapuló, a kíméletes kiegyenlítésre és méltányos egyensúly kialakítására vonatkozó követelményének, ha a rendelkezésére álló tények figyelembe vételével komplex vizsgálatot folytat le. Az összemérés leglényegesebb szempontja, hogy mindegyik érintett személy alapjogának védelmi igényét egyaránt el kell ismerni, egyikük alapjogai sem üresíthetők ki.
- [37] Elsődlegesen abból szükséges kiindulni, hogy a különélő szülővel való kapcsolattartás a gyermek érdekét szolgálja, ugyanakkor tekintettel kell lenni a gyermek egészségét veszélyeztető, objektíven fennálló faktorokra is, az egészségkárosodás valószínűségére és súlyosságára is [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés és XX. cikk (1) bekezdés]. Minél konkrétabb az egészségügyi kockázat, annál nagyobb a jelentősége, de minél általánosabb, távolibb és absztraktabb, csupán szubjektív félelmeken és feltételezéseken alapuló, annál kisebb súllyal vehető figyelembe a kapcsolattartás jogával szemben [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés és XVI. cikk (1)–(2) bekezdés]. Amennyiben pusztán a megfertőződés általános, absztrakt, de teljes mértékben sohasem kizárható lehetősége elegendő lenne a személyes találkozás lehetőségének ismételt, összességében akár hosszú hónapokra történő kizárásához, a kapcsolattartási jog kiüresíthetővé válna. Minél tovább tart az intervallum, annál kevésbé alkalmas annak kompenzálására – figyelemmel adott esetben a gyermek életkorára is – a pótlás és az alternatív kapcsolattartási eszközök használata.
- [38] A konkrét esetben az egészségügyi veszélyhelyzet elrendelése és az általános járványveszély fennállásának ténye nem volt vitatott: a veszélyhelyzetet 2020. március 11-én hirdették ki, az elmaradt kapcsolattartási alkalom pedig a március 21–22-i hétvégére esett. Kijárási tilalom vagy korlátozás ekkor nem volt érvényben (amint az fentebb említésre került, a 2020. március 28-án hatályba lépett kijárási korlátozás sem érintette a különélő szülők kapcsolattartási jogát). Emellett az sem merült fel, hogy az anya, az apa vagy a gyermek – esetleg a háztartásukban élő vagy velük kapcsolatba került más személy – bizonyítottan koronavírus-fertőzött lett volna, karanténba került volna, mint ahogy az sem, hogy ők más (korábbi, jelenlegi akut vagy esetleg krónikus) betegségük miatt veszélyeztetettek lettek volna. Továbbá arra sem történt hivatkozás, hogy az utazás maga vagy az apa személyes körülményei, esetleg a találkozás körülményei különleges kockázatot hordoztak volna a megfertőződés szempontjából.

- [39] A bíróság annak tulajdonított döntő jelentőséget, hogy a Kormány elrendelte a veszélyhelyzetet, valamint hogy a vírus „cseppfertőzéssel, személyes találkozás, vagy tárgyak érintésével terjed”, továbbá hogy az apa Pest megyében lakik, amely a bíróság megállapítása szerint „az ország köztudomásúan fertőzéssel leginkább érintett területe”. E körben a bíróságok nem tértek ki arra, hogy miért a megyei adatoknak tulajdonítottak jelentőséget, illetve hogy miért és mennyiben állapítható meg nagyobb veszély az apa, mint az anya lakóhelyén. A döntés alapjául szolgáló érvek absztrakt, általános járványveszélyre utalnak, amelyekből nem vonható le egyértelmű következtetés a szülő és a gyermek személyes találkozásának kockázatára nézve a konkrét ügyben. Ha pedig konkrét, reális veszély nem azonosítható, és az apa előzetesen, illetve a találkozás során – utazás közben és a találkozás helyszínén is, például a saját háztartásában – a koronavírussal kapcsolatos egészségügyi kockázat minimálisra szorításához szükséges óvintézkedéseket megteszi, akkor – figyelemmel arra is, hogy az anyához hasonlóan az apa is éppúgy köteles betartani a járványügyi előírásokat – az általános járványveszély és az ezzel kapcsolatos elővigyázatosság önmagában nem elegendő indok a személyes találkozás korlátozására.
- [40] Kétségtelen, hogy – amint a bíróság érvel – a koronavírus terjedési gyorsasága, a vírus által fenyegetett korosztály kérdéseiben ebben a korai időszakban bizonytalanság volt tapasztalható. Az a hivatkozás azonban, amely szerint a kérelmezett a kapcsolattartás tekintetében „akkor jár el helyesen és felelősségteljesen, ha a fertőzés elkerülése érdekében ezeket az alkalmakat csökkenti”, a konkrét esetben elengedhetetlen alapjogi összemérés hiányára utal, és a kapcsolattartási jog kiüresítésének veszélyét hordozza. Ez pedig, ha a koronavírus-járvány elhúzódik, akár a különélő szülő és az óvodáskorú gyermek elidegenedéséhez is vezethet (a másodfokú végzés utal arra, hogy az anya csak a veszélyhelyzet megszűnését követően kívánta újra biztosítani a láthatást az apa számára). Óvodáskorú gyermek esetében ráadásul az alternatív kapcsolattartási lehetőségek kevésbé képesek pótolni a személyes találkozást.
- [41] 3.3. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíróság nem tett eleget az alapjogi pozíciók arányosság elvén alapuló, kíméletes kiegyenlítésére és méltányos egyensúlyba kerülésére vonatkozó követelményének, mert pusztán az általános járványveszély mint távoli, absztrakt egészségügyi kockázat alapján döntött a kapcsolattartási jog korlátozása mellett. A bírói döntések ezért e jog kiüresítéséhez vezethetnek. Mindezen okokból az Alkotmánybíróság megállapította az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének a sérelmét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján támadott másodfokú bírósági végzést, továbbá az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján az elsőfokú bírósági végzést a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.
- [42] 4. A bírósági végzések megsemmisítésére tekintettel az Alkotmánybíróság – legutóbb a 3390/2020. (X. 29.) AB határozatában hivatkozott gyakorlata alapján – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapított indítványi elem vizsgálatától eltekintett.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [43] Egyetértek a rendelkező részben foglalt döntéssel. Az indokolást illetően fontosnak tartom hangsúlyozni az alábbiakat.
- [44] 1. A bíróságok alkotmányos kötelezettsége, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék (Alaptörvény 28. cikk). Ebből a kötelezettségből következik, hogy az eljáró bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [58]}.
- [45] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [46] Az Alkotmánybíróságnak ezért az alkotmányjogi panasz alapján elsődlegesen azt kell vizsgálnia, hogy a megelőző bírósági eljárás alapjául szolgáló jogvitának van-e alapjogi vonatkozása. Ezzel összefüggésben lényegesnek tartom kiemelni az alábbiakat.
- [47] 2. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában mindig is kitüntetett helyet foglalt el a gyermekek jogainak védelme. Amint erre az Alkotmánybíróság már a 995/B/1990. AB határozatban is rámutatott, a gyermeket „minden olyan alkotmányos alapvető jog megillet, mint mindenki másét, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt felnőtté válásához”. Ezért az alkotmányos rendelkezések a gyermek alapvető jogainak egyidejű meghatározása mellett megszüntetik a család (szülők), az állam és a társadalom alapvető kötelezettségeit (ABH 1993, 515, 524). Hozzátette ehhez az Alkotmánybíróság, hogy „[a]z állam oldalán a gyermeki jogok érvényesítése jogi aktivizmust kíván meg, vagyis a jogrendszer alakítása során tekintettel kell lenni a különböző jogágak [...] normatív és intézményes összefüggéseire. A jogrendszer egészének működésében pedig tükröződnie kell a különböző állami feladatok teljesítéséből fakadó jogi és jogon kívüli érdekek kiegyensúlyozott összemérésének.” (1091/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 1081, 1086)
- [48] Az Alkotmánybíróság a fentiek megerősítése mellett kiemelte a 3375/2018. (XII. 5.) AB határozatban azt is, hogy a gyermek érdekeit közvetlenül érintő minden eljárásban az Alaptörvény XVI. cikkének kiemelt jelentősége van.
- [49] Véleményem szerint ezért a jelen ügyben a jogvita alapjogi relevanciája elsősorban a gyermek jogainak és érdekeinek védelmével összefüggésben merül fel. Különösen lényegesnek tartom ezért az indokolás azon megállapítását, hogy „[a] szülők életközösségének a megszűnése nem változtat azon, hogy a gyermek egészséges fejlődése szempontjából meghatározó a szülők együttes jelenléte és támogatása, az, hogy a gyermek mindkét – gondozó és különélő – szülőjét maga mellett tudhassa, rájuk számíthasson, és mindkettőjüktől megkapja a fejlődéséhez szükséges védelmet és gondoskodást”. A különélő szülővel való kapcsolattartás tehát kifejezetten a gyermek érdekét szolgálja, és ezért a kapcsolattartáshoz való jog alapjogi védelmének a fókuszában is a gyermek érdekeinek a védelme áll.
- [50] 3. A fentiek alapján ezért úgy gondolom, hogy a jelen ügyben egyértelműen megállapítható, hogy a megelőző bírósági eljárás a magán- és családi élet védelméhez való jog mellett, az Alaptörvény XVI. cikkének alapjogi

relevanciáját is felveti. Az ebből fakadó alkotmányos szempontokat ugyanakkor az eljáró bíróságok nem értékelték. A bíróságok ugyanis annak tulajdonítottak döntő jelentőséget, hogy a gondozó szülőnek az oldalán, aki a gyermek egészségét előtérbe helyezve a gyermek kapcsolattartásra átadását a járványügyi veszélyhelyzetre hivatkozással megtagadta, a felróhatóság körében fokozottan méltányolható körülményként kell figyelembe venni. Ebből ugyanakkor nem következik szükségképpen, hogy a gyermek érdekeinek védelmét kizárólag a kapcsolattartás megtagadása szolgálta volna. A bíróságok döntéséből nem derülnek ki azok a konkrét indokok, amelyek az eljárásban érintett gyermek védelme érdekében a különélő szülővel történő kapcsolattartás korlátozását valóban szükségessé tették.

- [51] Lényegesnek tartom kiemelni a határozat indokolásában megjelenő azt a szempontot is, hogy egy óvodáskorú gyermek esetében különös jelentősége van a személyes találkozásoknak, és e körülmény a fentiekben hivatkozott alapjogi szempontok relevanciáját még inkább felerősíti.
- [52] A fentiek alapján egyetértek azzal, hogy a jelen ügyben nem tárhatók fel a kapcsolattartás megtagadásának konkrét indokai, és ezáltal az, hogy az Alaptörvény XVI. cikkének alkotmányos szempontjait a bíróságok miként mérlegelték.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [53] A határozat indokolásának a különélő szülőknek a gyermekkel való (személyes) kapcsolattartása és a járványügyi helyzet fennállása közötti alkotmányos összefüggésekkel, valamint a hasonló ügyekben folyó eljárásokban a kapcsolattartásnak a járványveszélyre hivatkozással történő megtagadása tekintetében figyelembe vehető egészségügyi kockázatokkal kapcsolatos részével egyetértek. Mindezekre tekintettel a rendelkező részben foglalt döntést is támogatom.
- [54] Az Alkotmánybíróság számos döntése kapcsán korábban már rögzített álláspontomnak megfelelően nem értek egyet ugyanakkor az indokolásnak azzal a lényeges elemével, amely alapjogokat versenyeztet {elsőként lásd: a 4/2015. (II. 13.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolást, Indokolás [59]–[60]; bővebben kibontva: 30/2015. (X. 15.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolás, Indokolás [59]–[92]}.
- [55] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt alapjogi korlátozási szabály nézetem szerint kizárólag a jogalkotásra vonatkozó előírás. Ennek megfelelően nézetem szerint *i)* alapvető jogot csak törvényben lehet korlátozni; *ii)* a jogalkalmazók (köztük a bíróságok) alapvető jogot nem korlátozhatnak (még más alapjog érvényesülése érdekében sem); ugyanakkor *iii)* az alapvető jogok esetleges korlátozását lehetővé tevő törvények alkalmazása során vizsgálják és mérlegelik, hogy a törvényben előírt vagy lehetővé tett korlátozások feltételei az adott ügyben fennállnak-e, és ha igen, ezeket a korlátozásokat az egyedi ügyekben alkalmazzák {vö.: 30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [62]}.
- [56] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének korlátozását – mint minden alapvető jog korlátozását – is csak törvény végezheti el, amellyel kapcsolatban a későbbi kormányrendelet (törvénytöltő rendelet) a kijárási korlátozások kapcsán, mérlegelést követően – a kapcsolattartást nem tilalmazva – szabályozást alakított ki.
- [57] A jelen ügyben a VI. cikk (1) bekezdésének sérelme véleményem szerint abból adódott, hogy a bíróság az anya magatartását az említett alapjog ügybeni korlátozásának megfelelő jogszabályi lehetősége nélkül fogadta el jogszerűnek (állapította meg annak kapcsán a felróhatóság hiányát).

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [58] Nem értek egyet a többség által támogatott határozattal, mert a tárgyi indítványt az Alkotmánybíróságnak vissza kellett volna utasítania.
- [59] 1. Az Alaptörvény 24. cikke állapítja meg az Alkotmánybíróság feladatára és hatáskörére vonatkozó alapvető szabályokat. A jelen ügyben felhívott 24. cikk *d)* pontja szerint az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Ezzel szemben az Alaptörvény 25. cikke azt mondja ki, hogy a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el és döntenek – egyebek mellett – magánjogi jogvitákban. Mindebből azonban az is következik, hogy a bíróságok nem vehetik át az Alkotmánybíróság számára fenntartott alaptörvény-védelmi hatásköröket, az Alkotmánybíróság pedig nem láthat el igazságszolgáltatási tevékenységet.
- [60] 2. Ennek megfelelően alakította ki az Alkotmánybíróság azon gyakorlatát, mely szerint: „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012 (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]} „Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van jogköre, a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel.” {3231/2012 (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}
- [61] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése óta – sok száz alkotmányjogi panasz indítvány visszautasítását fenti elvek mentén indokolva –, elegendő következetesen tartózkodott attól, hogy törvényességi kérdésekben felülvizsgálja a bíróságok határozatait, úgyszintén attól is, hogy a bíróságok által megállapított tényállást értékelje, vagy az abból levont (jelen esetben a felróhatóságra vonatkozó) következtetéseket felülbírálja.
- [62] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben, szakítva a fentiekben felhívott gyakorlatával a COVID járványidőszak első napjaiban, 2020. március 21-én tett szülői intézkedést utóbb jogszerűnek ítéelő első-, és másodfokú bírósági döntéseket – a tényállásból levont következtetéseknek közvetlenül az Alaptörvény VI. cikkére alapított felülbírálatával – közel egy évvel az események után megsemmisítette.
- [63] Az általam nem támogatott többségi határozat indokolása nehezen értékelhető másként, mint az eljárás – eljárásjogi értelemben vett – felülvizsgálataként, vagyis akként, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági jogkör nyilvánvaló elvonásával saját maga „ítélkezett”. Ezt támasztja alá, hogy a többségi határozat felrója a bíróságoknak amiért a megyei adatoknak tulajdonítottak jelentőséget, továbbá az anya, az apa, vagy gyermek koronavírus-fertőzöttsége vizsgálatának hiányát, illetve korábbi, vagy jelenlegi akut, illetve krónikus betegség feltárásának elmaradását. A többségi határozat – áttételes, de nehezen félreérthető – célzást fogalmaz meg arra nézve, miszerint az anya a veszélyhelyzetet kihasználva akadályozta volna a láthatást.
- [64] Összegezve: álláspontom szerint jelen ügyben vissza kellett volna utasítani az indítványt, hiszen az eljáró bíróságok kellően indokolták döntésüket, e döntések alaptörvény-ellenességét illetően kétely nem merült fel, mint ahogy – legalábbis az Alkotmánybíróság eddig konzekvens gyakorlata alapján – megítélésem szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel a kapcsolattartás ügyében hozott bírói döntés.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

[65] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [66] Alapvetően nem értek egyet a többségi határozat érvelési logikájával és a rendelkező részi megsemmisítésével sem.
- [67] 1. A határozat az indokolásban túlterjeszti az alapjogok védelmi pozícióját az állam és magánszemélyek közötti vertikális viszonyon, és a magánfelek között is általános jelleggel deklarálja ezek horizontális hatályát (lásd az indokolás IV/3.1. pontját, Indokolás [31] és köv.), és ezt nem tudom elfogadni. Ezt a kiterjesztést az állam tevőleges védelmi kötelezettségének posztulálásával mondja ki a magánfelek közötti viszonyokban, és az Alkotmány 28. cikkének olyanfajta értelmezésével ismétli ezt meg, mely szerint a bírósági jogalkalmazás felé az Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezés parancsa egyben az alapjogok magánfelek közötti hatályát is kimondta. Ez téves értelmezés megítélésem szerint.
- [68] Az alkotmányos alapjogok az európai történelem folyamán az 1700-as évek végétől az egyes egyéneket és a magánszférájukat védték az állammal szemben. A demokratikus törvényhozásra alapuló modern államok így bár az egyszerű jogot szabadon változtathatják, de ha alapjogról van szó, és ez az állam és magánegyen viszonyában merül fel, akkor ennek szabályozása fölé alkotmánybírói ellenőrzés lép be, legalábbis ahol létezik az alkotmánybíráskodás. E szűk, de fontos körben tehát a demokratikus törvényhozás szabályozás szabadsága megszűnik, és az Alkotmánybíróság ellenőrzés alá vonja a törvényhozást. Ezt a demokrácia-korlátozó lehetőséget mint kivételt az egyes egyének és a magánszféra állammal szembeni autonómiája igazolja. Ha azonban az alapjogokat az egyes magánegyenek egymás közötti viszonyaira is kiterjesztjük, akkor a demokratikus törvényhozás lényegében teljes mértékben az Alkotmánybíróság ellenőrzése alá kerül. Ekkor azonban felmerül a rendszer lényegi jellemzőjét jelentő demokratikus felhatalmazás elenyészése, és a politikai demokrácia komponensének tendenciaszerű kiüresedése.
- [69] Ez a megfontolás azt követeli meg, hogy ne fogadjuk el az alapjogok vertikális hatályán túl a horizontális – magánegyenek viszonyában való – hatását. Azonban szűk mezsgyén előre haladva elképzelhető, hogy egy-egy alapjog esetében, ha közéleti irányultság, érintettség hatja át a máskülönben magánegyenek, magánszervezetek közötti viszonyt, akkor ezen áthatás egy foka után elismerjük kivételesen a horizontális irányú hatást is. Itt szeretném jelezni, hogy megítélésem szerint az Alaptörvény 28. cikke, amely a bírói jogalkalmazásnál az Alaptörvénnyel összhangban álló jogértelmezésre kötelezi a bírókat, azt jelenti, hogy amennyiben a bíró előtti konkrét ügy az állam és magánegyen közötti viszonyról szól, akkor ebbe a bírónak az esetleg releváns alapjogot is be kell vonnia. (Tipikusan ez a fő szabály a közigazgatási bíráskodásban.) Ám, ha magánfelek közötti viszonyról van szó, akkor csak abban az esetben kell ezt tennie, ha a magánfelek közötti ügy közéleti irányultságot, relevanciát hordoz. Ki kell azonban térni az alapjogokon túl az alaptörvényi értékek kérdésére is, amit a régi hazai alkotmánybírói szóhasználat „államcél” nevezett el. A dilemma ezeknél az, hogy vajon ezek is csak az állam és a magánfelek közötti viszonyra korlátozott érvényesülést igényelnek-e, vagy ezek az összes jogviszonyban alkalmazást követelnek?! Álláspontom szerint, ha a magánfelek között folyó ügyben az alaptörvényi értékdeklaráció merül fel, akkor ezt a vonatkozó egyszerű jogi rendelkezés értelmezésébe is be kell vonni, és ez nem csak az állam és magánfelek viszonyában követel érvényesülést. Például az Alaptörvény M) cikke az erőfölény tilalmáról ilyen alaptörvényi értéket jelent, és ezt a bírónak a magánfelek közötti szerződési viták eldöntésénél is be kell vonniuk. Tehát álláspontom szerint különbséget kell tenni a horizontális hatály kérdésében állásfoglaláskor az alapjogok és az alaptörvényi értékek között, és míg az alapjogok esetében nem lehet elismerni csak korlátozottan a hatást, addig az alaptörvényi értékek esetében ezt a hatást el kell ismerni.
- [70] Szeretném még jelezni, hogy a német alkotmánybírók korai döntései nyomán, melyek a horizontális hatályt elismerték az alapjogok vonatkozásában, néhány alkotmánybírósg követte őket ezen az úton, szemben az első

európai alkotmánybírósággal, az osztrákokéval, akik nem léptek erre az útra. Ezt az eltérést én nem tartom véletlennek. Ugyanis míg a német alkotmánybíróknak az egyharmadát a *Bundestag* köteles mindenkor a legfelsőbb bíróságok bírói közül választani (ott öt ilyen van), addig az osztrákok esetében a főszabály szerint volt közigazgatási főhivatalnokok, ügyvédek és egyetemi tanárok válnak alkotmánybíróvá. Emellett a németeknél szilárd szokásjogi szabállyá vált, hogy az összes törzskari munkatársat néhány éves gyakorlattal rendelkező fiatal bírák közül válasszák ki, akik a néhány éves itteni munka után eggyel magasabb bírósági szintre kerülnek vissza a rendes bírói karba. Itt tehát a horizontális hatály elismerése révén lényegében volt legfelsőbb bírósági bírák és bíró-munkatársaik döntenek a rendes bírósági ítéletek ezreit (évi kb. ötezret) megtámadó alkotmányjogi panaszok felett, és ez egy további, legfelsőbb jogorvoslati fórummá teszi az alkotmányjogi panaszt és az alkotmánybírók munkáját. Nos, nem kell vázolnom, hogy nálunk az alkotmánybírók és a törzskari stábjaik nem a német minta szerinti kiválasztási szabályok szerint kerülnek a pozícióba – inkább az osztrákokhoz áll ez közel –, és akik hajlanak a német minta követésére, azoknak figyelembe kell venni, hogy nálunk jórészt teoretikus egyetemi oktatók, jogász-politológusok, teoretikus jogtörténészek, kriminológusok és ügyvédek jelentik az alkotmánybírók kiválasztásának a fő bázisát már negyed évszázada.

- [71] 2. Feltéve, de meg nem engedve, ha mégis érdemben lehetne tárgyalni ez ügyben az elvált szülő gyermekével való kapcsolattartási jogát, melyet a Ptk. 4:180. §-a szabályoz, akkor is vitatni kellene határozat által bevont alaptörvényi cikkek – a II., a VI. és a XVI. cikkek – értelmezését. A II. cikk az emberi méltóság megsértése ellen védve az emberi személyiséget védi a megalázás ellen, míg itt ez teljesen áttolódik a magánszféra védelmére. De aztán ez torzítja magának a magánszféra védelmének a VI cikkét is, mert így nem derül ki, hogy a VI. cikk a magánszférát az államtól, ennek beavatkozásától védi. Ténylegesen a jelen ügyben, egy felbontott házasság két magánfelének a bírósági vitájában csak a XVI. cikk jön számba – különösen ennek az első három bekezdése –, ha a II. és a VI. cikk félreértelmezésétől az ügyet letisztítottuk. Ha nem két magánfél között lenne ez a vita, hanem pl. egy gyámügyi hatóság és az egyik szülő között, vagy a szülők a törvényi szabályozást támadnák meg, akkor lehetne ezt az Alkotmánybíróságnak közelebbről értelmezni. Ám két magánfél vitája ez ügyben a rendes bíróságok fórumra tartozik, melyek a Ptk. 4:480. §-a alapján kötelesek ez ügyben dönten.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [72] Nem értek egyet a többségi határozatnak az alkotmányjogi panaszban kifogásolt bírói döntéseket megsemmisítő rendelkezésével, ezért az Abtv. 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom a határozathoz.
- [73] 1. Mindenekelőtt arra kívánok rámutatni, hogy az ügyben az Alkotmánybíróság több okból sem vizsgálhatta volna érdemben az alkotmányjogi panaszt, mert a befogadhatóság feltételei nem álltak fenn maradéktalanul.
- [74] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdés e) pontja alapján a kérelem – más feltételek mellett – akkor határozott, ha az indítványozó indokolást ad elő arra nézve, hogy a támadott bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában ugyan megemlítette az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését, de nem adott elő érdemi, alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a támadott bírói döntések miért és mennyiben sértik a kapcsolattartáshoz való jogát. Ennek értelmében az indítványozó nem teljesítette az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének e) pontjában foglalt indokolási kötelezettséget, ezért alkotmányjogi panaszja érdemi elbírálásra nem volt alkalmas.
- [75] 2. Még ha el is fogadnánk, hogy az alkotmányjogi panasz megfelelő indokolást tartalmazott is, az Abtv. 29. §-a szerinti feltételek bizonyosan nem teljesültek az ügyben. Ezzel kapcsolatban a következőkre kívánok rámutatni.

- [76] Az ügyben eljáró bíróságoknak abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy az alapügyben kérelmezett szülő felróható okból akadályozta-e a kérelmező kapcsolattartását. Felróhatóságról akkor beszélhetünk, ha valaki nem az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja. Jelen ügyben az elvárható magatartás értékelése nem szakadhat el a 2020. március 21-ei – azaz a kapcsolattartás megtiltását jelentő – napon rendelkezésre álló információktól. Ebben az időben a járvánnyal kapcsolatban elérhető ismeretek korlátozottak voltak, a koronavírus fertőzősége tekintetében korábban érintett országokról (különösen Olaszországról) szóló híradások túlnyomórészt nyugtalanító, az egészségügyi rendszer összeomlásával fenyegető információkat közöltek. Sok halálestről jött adat-információ Európa több országából, valamint az Amerikai Egyesült Államokból, és ebben a helyzetben az is köztudott volt, hogy nincs még gyógyszer a koronavírusban megbetegedett emberek gyógyítására. Ezzel az országban uralkodó (pánik)- félelemmel összhangban a védekezéssel kapcsolatos hivatalos, állami kommunikáció is egyértelműen arra irányult, hogy a lakó- és tartózkodási hely elhagyására szigorúan csak halaszthatatlan esetekben kerüljön sor („Maradj otthon!”). Ekkor még pontos adatok nem álltak rendelkezésre a vírus terjedésével kapcsolatban, illetve azzal kapcsolatban sem, hogy mely korosztály a legveszélyeztetettebb. (Ma már tudjuk, hogy az óvodás korosztálynál szinte tünetmentesen zajlik le a fertőzés, majd hónapokkal később súlyos szövődmények alakulnak ki.) Az oktatás egyik napról a másikra állt át a távolléti oktatásra és a veszélyhelyzet 2020. március 11-ei kihirdetését követően számtalan közintézmény is néhány óra alatt állt át otthoni munkavégzésre. Amikor tehát az eljáró bíróságok arról döntöttek, hogy a kérelmezett szülő tekintetében nem állapítható meg a felróhatóság feltétele, a fentiekben említett körülményeket vonták az értékelés körébe és egyértelműen arra a megállapításra jutottak, hogy a kérelmezett szülőt a gyermek érdekeinek – azaz egészsége védelmének – elsődlegessége vezérelte a gyermek átadásának megtagadásakor. Döntésük során azt is figyelembe vették, hogy a gyermek átadását megtagadó döntés a gyermek szempontjából nem okoz aránytalan érdeksérelmet és – a kapcsolattartás pótlásának lehetőségét figyelembe véve – a kérelmező szülőt sem érte orvosolhatatlan jogsérelm. Az eljáró bíróságok alaposan értékelték tehát az ügyben felmerült körülményeket és számot adtak mérlegelésük eredményéről.
- [77] Mindezekre figyelemmel – két okból is – elfogadhatatlannak tartom, hogy a többségi határozat megsemmisítette a bírói döntéseket.
- [78] 2.1. Azzal, hogy a többségi határozat érdemben vizsgálta az eljáró bíróságok döntéseit, nem tett mást, mint-hogy szintizsra felülvizsgálatot végzett, a bíróságok bizonyítékértékelési tevékenységét felülmérlegelő határozatot hozott. Mindez pedig egyértelműen szembe megy az alkotmánybírói gyakorlattal, amely szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető tehát a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíró az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. Ebből következően az Alkotmánybíró nem vizsgálhatja, hogy az eljáró bíróságok a konkrét ügyben helytállóan értékelték-e a bizonyítékokat, illetve a mérlegelésének eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e, így tehát tartózkodik attól, hogy az alapügyhöz kapcsolódó bizonyíték- és tényértékelési kérdésekben állást foglaljon [7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]].
- [79] 2.2. Az Alkotmánybíró többségi döntése a felülmérlegelő tevékenységét ráadásul oly módon végezte el, hogy több mint háromnegyed évvel a kifogásolt szülői döntés után nyilvánvalóan sokkal több információ birtokában tette ezt. A többségi határozat megállapítja, hogy „a szülői jogok és kötelezettségek gyakorlása még a 2020. március 28-án hatályba lépett kijárási korlátozás esetében is alapos indokul szolgált a lakóhely, a tartózkodási hely, illetve a magánlakás elhagyására [Korm.r.2. 3. § és 4. § (1) bekezdés t) pont]” (Indokolás [34]), illetve az eljáró bíróságok ítélezési tevékenységét értékelve rögzíti, hogy „[a] döntés alapjául szolgáló érvek absztrakt, általános járványveszélyre utalnak, amelyekből nem vonható le egyértelmű következtetés a szülő és a gyermek személyes találkozásának kockázatára nézve a konkrét ügyben” (Indokolás [39]). Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy 2020. március 21. napján a kérelmezett szülő nyilvánvalóan nem tudhatott arról, hogy mi szerepel majd az egy héttel később meghozott kormányrendeletben, illetve – ahogy korábban utaltam rá – ebben az időszakban rendelkezésre álló információk egyáltalán nem az absztrakt veszély irányába mutattak. Ezek a megállapítások tehát olyan körülmények az értékelés körébe vonásából származnak, amelyeket a döntést meghozó szülő a döntés pillanatában nem ismerhetett.

- [80] Amit akkor a gyermek édesanyja tudott az, hogy az ország viszonylag legkevésbé fertőzött területről, az ország legfertőzöttebb területére kívánja az óvodás korú gyermeket az édesapa elvinni.
- [81] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy – határozott álláspontom szerint – az alkotmányjogi panasz vonatkozásában az Abtv. 29. §-ában rögzített feltételek sem teljesültek, hiszen az alkotmányjogi panasz szintisztán az eljáró bíróságok körülményeket értékelő tevékenységének a felülmérlegelésére irányult.
- [82] Sajnálatos módon a többségi határozat – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatát figyelmen kívül hagyva – mégis érdemben vizsgálta a panaszt és a járványhelyzetre vonatkozó mai tudásunk alapján egyszerűen felülvizsgálta az eljáró bíróságok bizonyíték értékelési tevékenységét.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

- [83] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1533/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3068/2021. (II. 24.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására, és nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény 7/A. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében elutasítja, egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Fővárosi Törvényszék bírója a 21.M.70.001/2020/10. számú végzésében – az előtte folyamatban lévő per felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése, és 32. § (1) bekezdése alapján a járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Járásv.) 7/A. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, és megsemmisítését, valamint nemzetközi szerződésbe ütközésének kimondását kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó bíró által felfüggesztett per alapjául szolgáló tényállás szerint a per felperese 1985. szeptember 2. napjától 2012. december 31. napjáig köztisztviselői jogviszonyt töltött be a Terézvárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatalánál. 2013. január 1-jei hatállyal a felperes kinevezését akként módosították, hogy a Járásv. 7/A. § (3) bekezdése értelmében az életpályamodellhez kapcsolódó illetményrendszer bevezetéséről szóló külön törvény hatálybalépéséig jogosult a Terézvárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala által korábban megállapított havi 440 000 forint összegű illetményre. Ezt követően a jogalkotó az egyes jogállási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi XXXII. törvény (továbbiakban: Módtv.) 42. §-ával – 2015. április 15-i hatállyal – úgy módosította a Járásv. 7/A. §-át, hogy a fővárosi és megyei kormányhivatal állományába átkerült köztisztviselő az (1) bekezdésben meghatározott illetményre - ide nem értve a fegyelmi büntetés miatti illetménycsökkentést – a Módtv. hatálybalépése hónapjának utolsó napjáig jogosult. Kivéve, ha a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCIX. törvény (a továbbiakban: Kttv.) alapján a besorolása szerinti illetménye – a Módtv. hatálybalépését követően bekövetkező ok miatt – meghaladja az (1) bekezdés szerinti illetmény összegét. A beiktatott (5) bekezdés értelmében a kormánytisztviselő illetményét a Módtv. hatálybalépését követő hónap első napjától a Kttv. kormánytisztviselőkre vonatkozó rendelkezése alapján történő besorolás szerint, a Kttv. rendelkezéseinek megfelelően kell megállapítani.
- [3] A bírói kezdeményezés kiemeli, hogy a Járásv. 7/A. § (3) bekezdésének módosításával, a korábbi azon szabályozást, miszerint az életpályamodellhez kapcsolódó illetményrendszer bevezetéséről szóló külön törvény hatálybalépéséig jogosult az illetményre a fővárosi és megyei kormányhivatal állományába átkerült köztisztviselő, felváltotta az a szabályozás, miszerint az illetményét a Kttv. kormánytisztviselőkre vonatkozó rendelkezése alapján történő besorolás szerint, a Kttv. rendelkezéseinek megfelelően kell megállapítani. A Módtv. hatáskörében a felperes illetményét 2015. május 1-jével úgy módosították, hogy a 12. fokozatból a 13. fokozatba került,

korábbi 440 000 forint összegű illetménye 199 100 forintra csökkent, változatlan munkakör, munkaidő, munkahely, és munkafeltétel mellett.

- [4] Az indítványozó bíró beadványában külön kitér arra, hogy a kinevezés módosítása terén a Kttv. garanciális szabályai a konkrét esetben miért nem alkalmazhatók. Az indítványozó bíró hangsúlyozta, hogy a felperesnek az életpályamodell életbelépéséig garantált illetménye az utóbb bekövetkezett módosítások révén jelentősen (55–60%-ban) csökkent. A felperesnek a megváltozott jogszabályi környezet megismerésére, és a normaváltozás okozta negatív egzisztenciális hatások áthidalására nem volt lehetősége felkészülni, a 2015 májusi illetménye összegéről csak május 28-án tájékoztatta a munkáltatót. Az egyoldalú kinevezés módosítással szemben a felperes a Kttv. 190. § (1) és (2) bekezdése alapján közszolgálati panasszal fordult Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz, amely a panaszát elutasította azzal az indokolással, hogy a munkáltató a felperes illetményét a Járásv. 7/A. § (5) bekezdésével és a Kttv. rendelkezéseivel összhangban állapította meg.
- [5] Az életpályamodellhez kapcsolódó illetményrendszer bevezetéséről szóló külön törvény, a 2016. évi LII. törvény 2016. július 1-jén lépett hatályba, az indítványozó bíró álláspontja szerint a felperesnek a Járásv. 7/A. § eredeti (3) bekezdése szerint garantált illetménye tehát 2017. január 1-jéig járt volna.
- [6] A bírói kezdeményezésben előadott érvelés szerint a támadott jogszabályi rendelkezés a korábban önkormányzati tisztviselőként foglalkoztatott felperesnek olyan jelentős érdeksérelmet okozott, amely nem felel meg az Alaptörvény I. cikkében rögzített szükségesség-arányosság követelményének, ennél fogva pedig sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvét. A bíróság álláspontja szerint a kezdeményezéssel érintett jogszabályi rendelkezés a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközőnek minősül, figyelemmel arra, hogy ugyan a jogalkotó nem visszamenőleges hatállyal léptette életbe az érintett rendelkezést, viszont a felperes részére a korábban garantált illetményére vonatkozóan azt alkalmazni kellett, ami a jogosult számára hátrányos, a jogosult érdekeit korlátozó változást eredményezett.
- [7] Az indítványozó bíró szerint az, hogy a korábban garantált illetményre való jogosultságot nem a később megalkotandó életpályamodellhez kapcsolódó illetményre vonatkozó törvényi szabályozás hatálybalépésig, hanem a Módtv. hatálybalépése hónapjának utolsó napjáig tartotta fenn a jogalkotó, nem áll összhangban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált jogállamiság követelményével. A fentiek mellett az indítványozó bíró álláspontja szerint az Emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkében rögzített tulajdonhoz való jog sérelmét jelenti az, hogy a felperes illetménye mint jogos várakozás, egy visszaható hatályt eredményező jogalkotás következtében jelentősen csökkent.
- [8] Az Alkotmánybíróság főtárgyára hiánypótlásra hívta fel a bírói kezdeményezés előterjesztőjét, mivel beadványa a tulajdoni alapjogsérelmet nem támasztotta alá alapjogi érveléssel, valamint felhívta a figyelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság korábban már – szintén bírói kezdeményezés nyomán – vizsgálta a sérelmezett jogszabályi rendelkezést. A hiánypótlási felhívásnak határidőben eleget téve a bírói kezdeményezés előterjesztője a bírói kezdeményezést fenntartotta, és részben kiegészítette.

II.

- [9] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott előírásai:

„B) cikk Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”

[10] 2. Az Egyezmény indítványban megjelölt rendelkezése:

„Első Kiegészítő Jegyzőkönyv

1. cikk Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tisztelben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.”

[11] 3. A Járásv. érintett rendelkezései:

„7/A. § (1) A 7. § (1)–(2) bekezdésében meghatározott köztisztviselők a megállapodás megkötését megelőzően megállapított illetményükkel kerülnek át a fővárosi és megyei kormányhivatal állományába, kivéve, ha az illetmény megváltozására a megállapodás megkötése és 2012. december 31-e között a Kttv. besorolásra vonatkozó szabályai alapján kerül sor. Amennyiben az illetmény megváltozásának oka, hogy a megállapodás megkötése után a köztisztviselő címadományozásban részesült, személyi illetményre vált jogosulttá, illetve a települési önkormányzat rendeletével magasabb illetménykiegészítést állapított meg, a köztisztviselő a megállapodás megkötését megelőzően megállapított illetményével kerül átvételre.

[...]

(3) A fővárosi és megyei kormányhivatal állományába átkerült köztisztviselő az (1) bekezdésben meghatározott illetményre – ide nem értve a fegyelmi büntetés miatti illetménycsökkentést – az egyes jogállási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi XXXII. törvény hatálybalépése hónapjának utolsó napjáig jogosult, kivéve, ha a Kttv. alapján a besorolása szerinti illetménye – az egyes jogállási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi XXXII. törvény hatálybalépését követően bekövetkező ok miatt – meghaladja az (1) bekezdés szerinti illetmény összegét.

[...]

(5) A kormánytisztviselő illetményét az egyes jogállási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi XXXII. törvény hatálybalépését követő hónap első napjától a Kttv. kormánytisztviselőkre vonatkozó rendelkezése alapján történő besorolás szerint, a Kttv. rendelkezéseinek megfelelően kell megállapítani.”

III.

- [12] Az Alkotmánybíróság mindenképp azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek.
- [13] Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.
- [14] Az egyedi utólagos normakontroll eljárást kezdeményező bírói indítványnak az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia. A bírói kezdeményezés tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, a sérelmezett jogszabályi rendelkezést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését. Azonban az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, és a kellő alkotmányossági indokolást tekintve a bírói kezdeményezés – a hiánypótlási felhívást követően is – csak részben, a B) cikk (1) bekezdése sérelme tekintetében, tett eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdésben rögzített feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért a bírói kezdeményezésben foglaltakat a rendelkezésre álló iratok alapján vizsgálta.
- [15] Az érdemi vizsgálat előtt az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta annak mérlegelését, hogy nem áll-e fenn *res iudicata* esete, ugyanis a jelen bírói kezdeményezésben vizsgálni kért jogszabályi rendelkezést a 3078/2017. (IV. 28.) AB határozatban az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, valamint XIII. cikk (1) bekezdése tekintetében már elvégezte.
- [16] Az Abtv. 31. § (1) bekezdése értelmében, ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított

jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – amennyiben a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, illetve bírói kezdeményezésnek. Az Alkotmánybíróság által korábban elbírált bírói kezdemény ugyancsak a Járásv. 7/A. § (3) bekezdésére irányult, és egyrészt azon alapult, hogy az illetmény, mint tulajdon az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének védelme alatt áll, és az I. cikk (3) bekezdése szerint kizárólag más alapvető jog, vagy valamely alkotmányos érdek védelme érdekében feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, és az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Másrészt az illetménycsökkentés szerzett jog elvonásának minősült és sértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogbiztonság elvét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár a jelen bírói kezdeményezés jelentős hasonlóságot mutat a korábban elbírált beadvánnyal, ám attól eltérő – az alkotmányossági vizsgálat során – újnak minősülő elemeket is tartalmaz, így a *res iudicata* esete nem áll fenn. Azonban a 3078/2017. (IV. 28.) AB határozatban foglaltakat az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is mérvadónak tartja.

IV.

- [17] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [18] 1. Az Alkotmánybíróság először a bírói kezdeményezésnek azt az elemét vizsgálta, miszerint a kezdeményezéssel érintett jogszabályi rendelkezés a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközőnek minősül, figyelemmel arra, hogy ugyan a jogalkotó nem visszamenőleges hatállyal léptette életbe az érintett rendelkezést, viszont a felperes részére a korábban garantált illetményére vonatkozóan azt alkalmazni kellett, ami a jogosult számára hátrányos, a jogosult érdekeit korlátozó változást eredményezett.
- [19] Az Alkotmánybíróság által kialakított gyakorlat értelmében a jogállamiság meghatározó eleme a jogbiztonság, amely megköveteli, hogy a jogalanyoknak tényleges lehetőségük legyen arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz igazítsák, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [71]}. Egy jogszabály azonban nem csak akkor ütközhet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem abban az esetben is, ha a hatálybaléptetés ugyan nem visszamenőlegesen történt, azonban a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]}. Ugyanakkor „önmagában az, hogy a jogalanyok másként cselekedtek volna, ha előre láthatták volna, hogy egy jogszabály miként módosul, nem ad módot a jogbiztonság címén az alaptörvény-ellenesség megállapítására. A visszaható hatályú jogalkotás tilalmának ilyen kiterjesztő értelmezése alkotmányjogi alapokon nem indokolható.” {16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]}
- [20] Azt is rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalma nem feltétlen. A tilalom kizárólag a jogalanyok helyzetét elnehezítő (*ad malam partem*) jogalkotásra irányadó, viszont nem terjed ki a jogszabályok módosíthatóságának időbeli korlátozhatóságára {7/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [19]}. Egyértelműen élhet a visszamenőleges hatályú jogalkotás eszközével a jogalkotó akkor, amikor új jogosultságot állapít meg, meglévő jogosultságot terjeszt ki, vagy valamely jog korlátozását oldja fel {10/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [18]}, ahogyan annak sincs akadály, hogy a jogalkotó a múltban keletkezett jogviszonyokból származó jogokat és kötelezettségeket újra szabályozzon. Azonban csak abban az esetben, amennyiben az új szabályozás ezeket a jogokat és kötelezettségeket hátrányosan kizárólag a hatálybalépést követő időponttól fogva érinti, hiszen a visszaható hatályú jogalkotás tilalma nem értelmezhető akként, hogy a fennálló tartós, határozatlan időtartamú jogviszonyok a jövőre nézve semmilyen esetben sem alakíthatóak át, vagy változtathatóak meg {3061/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [11]–[12]}. Ezen túlmenően azonban az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, abban az esetben, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy később hatályba léptetett – előírás alapján bírálnak el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]; 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [25]; 3221/2019. (X. 11.) AB határozat, Indokolás [20]}.
- [21] A jelen bírói kezdeményezés tekintetében az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy bár visszaható hatályú jogalkalmazást sérelmezett a kezdeményező bíró, valójában azt kifogásolta, hogy a Módtv.

értelemében a jogalkotó valósított meg visszamenőleges hatályú jogalkotást. A Módtv.-t az Országgyűlés a 2015. március 31-i ülésnapján fogadta el, kihirdetésére 2015. április 7-én került sor. A beadványban kifogásolt rendelkezés 2015. április 15. napján lépett hatályba azzal, hogy az érintett a korábbi illetményre – főszabályként – a Módtv. hatálybalépése hónapjának utolsó napjáig jogosult. A fentiekben áttekintett alkotmánybírószági gyakorlatot szem előtt tartva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Módtv. sérelmezett rendelkezése révén nem valósult meg visszaható hatályú jogalkotás, így a B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában nem következett be alaptörvény-ellenesség.

- [22] Ugyanakkor szükségesnek tartja azt is megjegyezni az Alkotmánybíróság, hogy amint arra korábban már rámutatott, az Alaptörvény nem tartalmaz kifejezetten a közszolgálatra, az államszervezetben dolgozó, az állam közigazgatási feladatait ellátó tisztviselők jogállására nézve speciális szabályokat. Így az Alaptörvény keretei között a törvényhozó nagy szabadságot élvez a közszolgálati jogviszonyok szabályozásában, beleértve a vonatkozó díjazás, illetmény meghatározását és bértábla kialakítását {3078/2017. (IV. 28.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [23] 2. Az eljárást kezdeményező bíró arra is kitért beadványában, hogy a felperesnek nem volt lehetősége a megváltozott jogszabályi környezet megismerésére, valamint arra sem, hogy felkészüljön a normaváltozás okozta negatív egzisztenciális hatások áthidalására.
- [24] A felkészülési idő hiányának alkotmányossági megítélése terén az Alkotmánybíróság korábban úgy foglalt állást, hogy a jogalkotó fennálló, tartós jogviszonyokba való beavatkozásának korlátot szabhat a jogbiztonsághoz kapcsolódó bizalomvédelem követelménye. A bizalomvédelem egy jogszabály változatlan fennmaradásához (hatályban maradásához) fűzött megalapozott, a jog által védett várakozásként értelmezendő. Az Alkotmánybíróság esetről esetre mérlegeli, hogy hol húzódik a határ a jogalkotó szabadsága és a címzetteknek a jogi szabályozás állandóságához, kiszámíthatóságához fűződő érdeke között. Ennek során vizsgálja, hogy a jogi szabályozás változása következtében a jogalanyokat ért hátrány indokolja-e a jogbiztonság sérelme alapján az alaptörvény-ellenesség megállapítását. A meghatározott jogviszonyból eredő jogok jövőre szóló megszüntetése kapcsán ennek megfelelően az Alkotmánybíróság figyelembe vette többek között azt a körülményt, hogy a fennálló jogi helyzet viszonylagos változatlanságában a felek bizakodhattak-e vagy sem {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [71]}, illetve a szabályozás változatlansága észszerűen elvárható volt-e {26/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [154]; 40/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [29]; {3061/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [13]; 3108/2020. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [25] A Járásv. 7/A. § (3) bekezdésének 2015. április 14-ig hatályban volt szövege szerint a korábban meghatározott illetményre való jogosultság az életpályamodellhez kapcsolódó illetményrendszer bevezetéséről szóló külön törvény hatálybalépéséig szólt. A 2012. július 5-én kihirdetett Járásv. megalkotásával a jogalkotónak az volt a célja, hogy a helyi és területi közigazgatási rendszer teljes szervezeti áttekintését követően azt megújítva, az alacsony hatékonyságot orvosolja és a struktúráját átláthatóbbá tegye. Ennek részét képezte egyrészt a járások kialakítása, másrészt a feladat-elosztás átalakítása, és a későbbiekben az illetményrendszernek a megváltozott feladat-elosztáshoz igazítása. Az átalakítás tényét maga a jogalkotó kifejezetten rögzítette a Járásv. preambulumban. A kezdeményező bíró által „garantálnak” vélt illetményre való jogosultságot a jogalkotó egy – az átalakítási folyamat részeként – a későbbiekben megalkotandó jogszabály hatálybalépéséhez kötötte. Az érintettek 2012-től számíthattak arra, hogy a besorolásukra vonatkozóan újabb jogszabálynak kell életbe lépnie. Ezen túlmenően is öt évvel a támadott törvény hatálybalépését követően – anélkül, hogy az érintett egykorú jogérvényesítéssel élt volna – a bizalomvédelem elve alapján az Alaptörvénybe ütközés nem állapítható meg.
- [26] 3. A bírói kezdeményezés a tulajdonhoz való jog sérelmét is állította, nemzetközi szerződésbe ütközés címén. Az Egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyve 1. cikkével összefüggésben vélte azt megvalósulni, a jogos várakozásra és a visszaható hatályú jogalkotásra alapozva. Ezen túlmenően utalt arra is, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés révén bekövetkezett felperesi érdeksérelem nem feleltethető meg az Alaptörvény I. cikkében szereplő szükségesség-arányosság követelményének. Beadványa ezen részét azonban a továbbiakban nem részletezte. Tekintettel arra, hogy a bírói kezdeményezés ezen részében nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében rögzített feltételeinek, így azt az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta.

[27] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést részben elutasította, részben az Abtv. 25. §-a, valamint 52. § (1b) bekezdésében rögzített feltételek hiánya miatt az Abtv. 64. § d) pontja értelmében visszautasította.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1869/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3069/2021. (II. 24.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.I.35.182/2020/6. számú, Kfv.I.35.184/2020/6. számú és Kfv.I.35.186/2020/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A jogi képviselővel (Tasnádi Ügyvédi Iroda, eljáró ügyvéd: dr. Tasnádi Gábor) eljáró gazdasági társaság indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján három alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Tárgyuk és indítványozójuk azonosságára tekintettel az ügyek végzéssel egyesítésre kerültek az Abtv. 58. § (2) bekezdése és az Ügyrend 34. § (1) bekezdése alapján.
- [2] Az indítványok arra irányultak, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.35.182/2020/6. számú, Kfv.I.35.184/2020/6. számú és Kfv.I.35.186/2020/6. számú ítélete alaptörvény-ellenes, és ezért ezeket a bírói döntéseket – a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: KMB) 43.K.28.417/2019/6. számú, 43.K.28.419/2019/6. számú és 43.K.28.427/2019/6. számú ítéletére kiterjedő hatállyal – semmisítse meg az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása egyik mondatának („[v]alljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi”), B) cikk (1) bekezdésének, E) cikk (3) bekezdésének, R) cikk (3) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XXIV. cikk (1) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) bekezdésének és 28. cikkének sérelme miatt.
- [3] Az alkotmányjogi panaszokra okot adó ügyek lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
 - [4] 1.1. Az indítványozót 2014-ben június 30-ig negyedéves, ezt követően havi általános forgalmi adó (a továbbiakban: áfa) bevallási kötelezettség terhelte. Az indítványozó 2014. október 20. napján nyújtotta be a 2014. III. negyedévre vonatkozó áfa bevallását, amelyet az adóhatóság többszöri felhívására sem javított ki havi (júliusi, augusztusi, szeptemberi) bevallásokra, így azt az adóhatóság nem fogadta be. A bevallás feldolgozás nélkül irattárba került.
 - [5] Az indítványozó adószámát 2015. április 8. napjával az adóhatóság jogerősen törölte anélkül, hogy azt előtte felfüggesztette volna az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: régi Art.) 174/A. § (1) bekezdése alapján. A törlésre azért került sor, mert az indítványozó elmulasztott szabályszerűen eleget tenni a 2013. évi számviteli beszámoló elektronikus letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének. Első alkalommal téves cégjegyzékszámot adott meg, valamint a tévedést felhívásokra sem korrigálta újabb adminisztratív hibák következtében.
 - [6] Az indítványozó, mielőtt megszüntnek nyilvánították volna, az adószám törlésének alapjául szolgáló mulasztást 2015. június 10. napjával pótolta, ezért az adóhatóság az indítványozó korábbi adószámát és közösségi adószámát e napi hatállyal ismételtlen megállapította. Az indítványozó 2016. augusztus 8. napján helyes bevallási gyakorisággal, de ismételtlen hibásan nyújtotta be a 2014. júliusi, augusztusi, szeptemberi áfa bevallását, amelyet 2016. szeptember 26. napján korrigált, majd 2016. december 6. napján önellenőrzést végzett. Ezek sikertelenségét követően az indítványozó 2016. december 22. napján benyújtott kérelmében azzal fordult az adóhatósághoz, hogy az adószám törlését megelőző időszakra, 2014 júliusára, augusztusára és szeptemberére különböző összegű áfalevonási jogát határozatban ismerjék el.

- [7] A kérelmet az adóhatóság elsőfokú, másodfokú és központi szerve is tájékoztató levélben utasította el. Jelezték, hogy a bevallások tartalmi szempontból hibásnak minősülnek, mert a törölt adószámra figyelemmel levonható áfát nem tartalmazhatnak. Az indítványozó bírósághoz fordult. A KMB elsőfokú, elutasításról rendelkező végzését megváltoztatva a Fővárosi Törvényszék úgy döntött, hogy az adóhatóságnak határozatot kell hoznia az indítványozó kérelméről.
- [8] 1.2. Az első fokon eljáró adóhatóság az indítványozó kérelmeit határozataival elutasította. A fellebbezés alapján eljáró másodfokú adóhatóság 2019. június 3. napján kelt 2234736796 számú, 2234736828 számú és 2234736707 számú határozatával az elsőfokú döntéseket helybenhagyta. Álláspontja szerint az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) 2015. január 1. napjától hatályos 137. § (3) bekezdése értelmében az indítványozó adólevonási joga 2014. július, augusztus és szeptember hónap vonatkozásában elenyészett az adószám törlésével.
- [9] 1.3. Az indítványozó kereseteiben a másodfokú határozatok elsőfokú döntésekre is kiterjedő megváltoztatását kérte akként, hogy a 2014 júliusára, augusztusára és szeptemberére benyújtott áfabevallásban feltüntetett levonható adó összege és késedelmi kamata az adószámláján jóváírásra kerüljön és a visszafizetés megtörténjen. Hangsúlyozta, hogy az Áfatv. 137. § (3) bekezdés második mondatát csak 2015. január 1-jével iktatta be a törvényalkotó, így az csak az adószám jogerős törlését követően keletkezett adólevonási jog érvényesítése kapcsán alkalmazható. Előadta, hogy adólevonási joga 2014. december 31. előtt keletkezett. Állította továbbá, hogy a Tanács 2006. november 28-i 2006/112/EK irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerről (a továbbiakban: Irányelv) is sérült. Kérte a KMB-től, hogy kezdeményezzen alkotmánybírósági és előzetes döntéshozatali eljárást.
- [10] A KMB indítványozó kereseteit a 43.K.28.417/2019/6. számú, a 43.K.28.419/2019/6. számú és a 43.K.28.427/2019/6. számú jogerős ítéletével elutasította. Ezek indokolása szerint az Áfatv. 137. § (3) bekezdése egy speciális anyagi jogi szabály, amely az adószám törlésére, mint jogkövetkezményt keletkeztető jogi tényre figyelemmel írja elő az adólevonási jog elenyészését. E kapcsán nincs jelentősége az indítványozó által hangsúlyozott adólevonási jog keletkezési időpontjának, hanem az adószám törlése, mint jogkövetkezményt keletkeztető jogi tény időpontja (2015. április 8.) a lényeges, amiről megállapítható, hogy az alkalmazott szabály hatálybalépését (2015. január 1.) követő időpont. A KMB azt is ügydöntő jelentőségűnek tekintette, hogy az indítványozó 2016-ban csak azt követően tudott hiánytalan áfa bevallást benyújtani, hogy az adóhatóság 2015-ben jogerősen elrendelte adószámának törlését. Ebből következően nem sérült a visszaható hatály tilalma. Az Irányelv előírásai pedig nem zárják ki azt, hogy a tagállamok az adólevonási jog elenyészése vonatkozásában speciális szabályokat alkossanak. Emiatt a KMB nem tartotta szükségesnek, hogy alkotmánybírósági, illetve előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen.
- [11] 1.4. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmekkel támadta a KMB előbbi ítéleteit. Azok hatályon kívül helyezését, valamint a KMB új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára történő utasítását kérte. Alapvetően azokat az érveket hangsúlyozta, amelyeket előadott kereseti kérelmében.
- [12] A Kúria Kfv.I.35.182/2020/6. számú, Kfv.I.35.184/2020/6. számú és Kfv.I.35.186/2020/6. számú ítéleteivel elutasította az indítványozó felülvizsgálati kérelmeit. Rámutatott arra, hogy az indítványozó figyelmen kívül hagyott egy fontos, az áfa levonásához kapcsolódó alapvető elemet. A levonási jog adóbevallás benyújtásával gyakorolható. Önmagában az irányelvi és törvényi levonási jog szabályozásából automatikusan, bevallás benyújtása nélkül a levonási jog nem érvényesül. Ezt az Irányelv 250. cikk (1) bekezdése is előírja.
- [13] Az indítványozó levonási jogát bevallás benyújtásával ugyan gyakorolni kívánta, de bevallása lényegi hibában szenvedett, és azt többszöri felhívás ellenére sem javította ki, így az feldolgozhatatlan volt. A bevallás kijavítására már csak az adószám törlését követően, annak visszaállítása után került sor és ekkor már az adóhatóságnak figyelembe kellett vennie az Áfatv. 2015. január 1. napjától hatályos rendelkezését. Az indítványozónak adószáma törlését megelőzően nem volt olyan 2014 júliusára, augusztusára és szeptemberére vonatkozó bevallása, amelyben érvényesen gyakorolta volna adólevonási jogát. Emiatt nem alapos az az álláspont, hogy visszamenőleges jogalkalmazásra került volna sor. A Kúria sem tartotta indokoltnak uniós vagy alkotmánybírósági eljárás kezdeményezését és e tekintetben is helytállóan találta az elsőfokú bíróság érvelését.

- [14] 2. Az indítványozó a Kúria sérelmezett ítéleteit alkotmányjogi panaszokkal támadta az Abtv. 27. §-a alapján. Felhívta az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása fentebb idézett mondatát, B) cikk (1) bekezdését, E) cikk (3) bekezdését, R) cikk (3) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, XXIV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét. A szövegszerűen azonos indítványok lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [15] 2.1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét az indítványozó azzal indokolta, hogy az Áfatv. 137. § (3) bekezdés második mondata, amely alapján az adóhatóság elenyésztette a levonási jogot, csak 2015. január 1-jétől volt hatályos, azelőtt nem szerepelt a törvényben. A szóban forgó adólevonási jog azonban egyértelműen korábban, még 2014-ben keletkezett az Irányelv és az Áfatv. értelmében. 2014-ben pedig csak akkor lehetett az adólevonási jog érvényesítését megtagadni, ha az adószám törlésére előzetes felfüggesztést követően került sor. Mivel ez a feltétel nem következett be az indítványozó esetében, hiszen adószámát felfüggesztés nélkül törölték, 2014-re az adólevonási joga él, azt az adóhatóság köteles elismerni. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Jat.) 15. § (2) bekezdésének helyes értelmezése szerint a 2014. december 31-ig hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni a 2014. december 31. előtt keletkezett tényekre, jogviszonyokra és eljárási cselekményekre. „A gazdasági ügylet a jelen ügyekben 2014. július-szeptember hónapokban jött létre. Fogalma sem lehetett akkor arról az indítványozónak, hogy januártól egy tv.-módosítás lesz.” Az indítványozó álláspontja szerint ezért egyértelmű a jogállamiság sérelme.
- [16] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelmével kapcsolatban az indítványozó azt is előadta, hogy a KMB és a Kúria ítéletei „nem adtak kellő, elvárható részletességű indokolást az Alkotmánybíróság megkeresésére vonatkozó indítványunkra” (lásd: indítvány 11–12. oldal). Ezt az indokot azonban kizárólag a jogállamiságra vonatkoztatta az indítványozó.
- [17] 2.2. Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása és R) cikk (3) bekezdése azért sérül, mert az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni, azaz az indítványozó szerint azzal, hogy „[v]alljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi”. Az indítványozó ügyeiben nem az állam szolgálta polgárait. Még csak határozatot sem akartak hozni a másodfokú végzést megelőzően. Nyilvánvalóan észszerűtlen, kizárólag az állam érdekeit figyelembe vevő, az uniós joggal és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) gyakorlatával ellentétes joggyakorlatot folytattak, amivel az indítványozót megfosztották azon jelentős összegtől, amely részére visszajárna.
- [18] 2.3. Az Alaptörvény E) cikk (3) bekezdése azért sérül az indítványban írtak szerint, mert az EU joga által megállapított, a magyar hatóságokra és bíróságokra is kötelező szabályt ezek a szervek nem vették figyelembe. Nem alkalmazták az Irányelv rendelkezéseit, amely az Áfatv. 137. § (3) bekezdésével ellentétben nem engedélyezi azt, hogy az adólevonási jog korlátozva legyen bármilyen elnevezéssel (például elenyésztés) csak azért, mert az adószám az adólevonási jog keletkezését követően törlésre kerül.
- [19] 2.4. A tulajdonhoz való jog [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] sérelmére az vezetett, hogy az Áfatv. 120. §-ával ellentétes döntéseket hoztak az indítványozó ügyében. E szabály alapján ugyanis megállapítható, hogy a levonható előzetesen felszámított adó indítványozót megilleti. Ezen adó összege pedig mint pénzeszköz az indítványozó tulajdona. Ezzel a sérelmes eljárással az adóhatóság kétszeresen jut hozzá ugyanazon értékesítési láncban az áfa összegéhez. Jogalap nélkül, jogellenesen gazdagodik az indítványozó kárára.
- [20] 2.5. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés] azért sérült az indítványozó érvelése szerint, mert az adóhatóság nem részrehajlás nélkül, nem tisztességes módon intézte az ügyét, hiszen az Irányelvvvel és az EUB gyakorlatával ellentétes határozatokat hozott. Ezzel azt a helyzetet teremtette meg, hogy kétszeresen szedte be ugyanazon értékesítés után az áfát, tehát az uniós jog ellenére gazdagodott. Az Irányelv indítványozó által értelmezett szabályai (különösen a 167–168. cikk és 176–177. cikk) ugyanis nem engedélyezik a tagállamok számára, hogy az adószám törlésével annak az áfának a levonási jogát szüntessék meg, amelyet korábban már megfizettek. Az indítványozó több EUB döntésre is hivatkozott indítványában. Így például kitért a C-80/11. és C-142/11. számú egyesített ügyekben hozott ítéletre, valamint a C-69/17. számú ítéletre. Érvelése szerint a tisztességtelen hatósági ügyintézés abból is látszik, hogy az adóhatóság a jogerős

végzést megelőzően nem volt hajlandó határozatokat hozni. Csak a Fővárosi Törvényszék közbelépése miatt öltöttek a hatósági döntések határozati formát.

- [21] 2.6. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmét az indítványozó abban jelölte meg, hogy a perekben eljáró bíróságok nem voltak pártatlanok, kizárólag az adóhatóság érveit vették figyelembe akkor is, amikor az nyilvánvalóan ellentétes volt az Irányelvvel és az EUB gyakorlatával. „A bíróság tisztességes tárgyaláson akkor bírálta volna el az ügyeket, ha a kérelmünk alapján megkeresi mind az Európai Unió Bíróságát, mind az Alkotmánybíróságot arra figyelemmel, hogy nyilvánvalóan fennáll az ellentmondás a NAV gyakorlata és az EU vonatkozó Irányelve, valamint az uniós bíróság gyakorlata között.” Már abból is megállapítható, hogy a KMB elfogult volt, hogy első alkalommal végzéssel az indítványozó hátrányára döntött.
- [22] 2.7. Az Alaptörvény 28. cikke azért sérül, mert a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét nem azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezték. Az áfalevonási jogának elenyészése nem felel meg a józan észnek, nem erkölcsös és a gazdasági szereplők részére nem szolgál gazdaságos célt. Az ellentmondás kizárólag az Alkotmánybíróság eljárásával lett volna feloldható.

II.

- [23] Az Alaptörvény indítványban felhívott rendelkezései:

„NEMZETI HITVALLÁS [...] Valljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi.”

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„E) cikk (3) Az Európai Unió joga – a (2) bekezdés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.”

„R) cikk (3) Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

- [24] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panaszok a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesznek-e.

- [25] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszokat határidőn belül nyújtották be és az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság eljárására hatáskört biztosító rendelkezéseket. Az indítványozó érintett, hiszen az alapul szolgáló bírósági eljárásokban felperes volt. Jogorvoslati jogát kimerítette, amikor keresetet terjesztett elő a másodfokú adóhatósági határozatokkal szemben. A Kúria ítéleteit támadta, amelyek az ügy érdemében hozott döntésnek minősülnek, és amelyekkel szemben további jogorvoslatnak nincsen helye.
- [26] Ezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panaszok megfelelnek az Abtv. 27. § (1) bekezdés bevezető mondatrészében és *b)* pontjában, 30. §-ában és 52. § (1b) bekezdés *a)* pontjában szabályozott, fentebb elbírált feltételeknek.
- [27] 2. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének az orvoslására szolgál. Az Alaptörvény 28. cikke azonban ilyen jogot nem tartalmaz. A bíróságok által végzett jogértelmezésre ad szabályokat (lásd például: 3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [29]; 3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [34]; 3108/2016. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [23]; 3147/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [14]; 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3003/2017. (II. 1.) AB határozat, Indokolás [22]). Ugyancsak nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása (lásd például: 3127/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [19]; 3071/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [14]). Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése sem Alaptörvényben biztosított jog, hanem az Alaptörvény értelmezésére irányadó rendelkezés (lásd például: 3154/2014. (V. 9.) AB végzés, Indokolás [27]; 3137/2014. (IV. 24.) AB végzés, Indokolás [7] és [14]; 3396/2020. (X. 29.) AB végzés, Indokolás [16]). Az Alkotmánybíróság már azt is megállapította, hogy az Alaptörvény E) cikk (3) bekezdése nem tekinthető az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának (lásd legutóbb: 3039/2020. (II. 24.) AB végzés, Indokolás [22]), hanem az uniós jogot teszi a magyar jogrendszer részévé (vö. 2/2019. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [20]; 3282/2019. (XI. 5.) AB végzés, Indokolás [9]; 3392/2020. (X. 29.) AB végzés, Indokolás [16]).
- [28] Emiatt a panaszok az Alaptörvény Nemzeti hitvallásának, E) cikk (3) bekezdésének, R) cikk (3) bekezdésének, 28. cikkének sérelmére vonatkozó részeikben nem feleltek meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pontjában szabályozott feltételnek.
- [29] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint csak két esetben alapítható alkotmányjogi panasz: a kellő felkészülési idő hiánya, illetőleg a visszaható hatály tilalma körében (lásd például: 3276/2017. (X. 19.) AB végzés, Indokolás [13]; 3371/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [21]; 22/2020. (VIII. 4.) AB határozat, Indokolás [14]). Az indítványozó a B) cikk (1) bekezdését kifejezetten a visszaható hatály tilalmával összefüggésben hívta fel, ezért ez a panaszselem eleget tesz az Abtv. előbbi pontjának.
- [30] 3. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a kérelem akkor felel meg a határozottság követelményének, ha egyértelműen megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét, valamint az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pont]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadálya, ha az indokolás hiányosságai miatt a kérelem nem felel meg a határozottság követelményének, illetve nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a sérelmezett döntéssel (3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3102/2015. (V. 26.) AB végzés, Indokolás [24]; 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]; 3041/2018. (II. 13.) AB végzés, Indokolás [20]; 3216/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [13]; 3226/2019. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [17]).
- [31] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem adott elő. Adójogi és uniós jogi érveket sorakoztatott fel, amelyekre támaszkodva követhető levezetés nélkül állította, hogy a tulajdonhoz való joga is sérült. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog körében indítványa szintén adójogi és uniós jogi fejtegetésekre szorítkozott. Az indítványozó továbbá elmulasztotta adekvát alkotmányjogi érvekkel összekapcsolni az előadott sérelmeket a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog releváns részjogosítványaival is. Az előzetes döntéshozatali és alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmei elutasításával kapcsolatban ugyanis egyáltalán nem jelölte meg a törvényes bíróhoz való jogot, illetve az indokolt bírói döntéshez való jogot, továbbá tartalmilag sem utalt ezekre (vesd össze: 26/2020. (XII. 2.) AB határozat, Indokolás [24]–[34]; 3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [41]–[45]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]).

- [32] Ezek a hiányosságok az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontja értelmében az érdemi vizsgálat akadályát képezték az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében mindhárom panaszban.
- [33] 4. Az alkotmányjogi panasz befogadásának alternatív feltételeit sorolja fel az Abtv. 29. §-a, amely szerint „[a]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”. Ezen feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik [lásd például: 3382/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [19]; 3037/2019. (II. 13.) AB végzés, Indokolás [23]; 3330/2019. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12].
- [34] Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az egyesített ügyekben nem merült fel, hiszen az Alkotmánybíróság kikristályosodott gyakorlattal rendelkezik a visszaható hatály tilalmával kapcsolatban [lásd például: 8/2020. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [54]–[60]; 3003/2020. (II. 4.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), Indokolás [47]–[53]; 6/2019. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [49]–[51]; 18/2018. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [22]–[25]; 20/2018. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [27]–[30]; 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [48]–[52]]. Az indítványokban írtak azonban felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Csak érdemi vizsgálatban dönthető el, hogy az indítványozó ügyeiben valóban sérült-e a visszaható hatály tilalma.
- [35] 5. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a panaszokat – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése körében.

IV.

- [36] Az indítvány nem megalapozott.
- [37] 1. Az Alkotmánybíróság először áttekintette a visszaható hatály tilalmával kapcsolatban folytatott állandó gyakorlatát.
- [38] 1.1. „Magyarország független, demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] A jogállamiság részét képezi a jogbiztonság. A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek, továbbá a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak (lásd legutóbb: Abh., Indokolás [54]).
- [39] „A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.
Az Alkotmánybíróság szerint valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324–325; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]]. Ez utóbbi esetben a szabály a hatálybalépését megelőző eseményhez, tényhez fűz új, a korábban hatályos szabályhoz képest eltérő jogkövetkezményt, aminek következtében felmerülhet a visszaható hatály sérelme. Visszaható hatályról beszélünk továbbá akkor is, ha az új szabály a hatálybalépését megelőzően keletkezett, annak időpontjában fennálló tényállás jogkövetkezményét a régítől eltérően határozza meg.” [10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [50]–[51]]
- [40] Az Alkotmánybíróság létrejött jogviszonyok alatt általában az anyagi jog alapján létrejött, anyagi jogi jogviszonyokat érti, a szabályozás általában csak abban az esetben visszaható hatályú, amennyiben védelmet élvező anyagi jogi jogviszonyokban kíván kedvezőtlen változást előidézni [lásd összefoglaló jelleggel: 2/2009. (I. 23.) AB határozat, ABH 2009, 51, 57]. Ezzel összhangban deklarálja törvényi szinten is a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 15. § (1) bekezdése, hogy „[a] jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően *a)* keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint *b)* megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni”.

- [41] Ugyanakkor a visszaható hatályú jogalkotás tilalma nem feltétlen. Nem terjed ki a jogszabályok módosíthatóságának időbeli korlátaira. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ugyanis önmagában az, hogy a norma címzettjei „másként cselekedtek volna, ha előre láthatták volna a jogszabály módosítását, nem ad módot a jogbiztonság címén az alkotmányellenesség megállapítására. A visszaható hatályú jogalkotás tilalmának ilyen kiterjesztő értelmezése alkotmányjogilag indokolhatatlan” {16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]}. „Nincs akadálya annak, hogy a jogalkotó a múltban keletkezett jogviszonyokból származó jogokat és kötelezettségeket szabályozzon, amennyiben az új szabályozás ezeket a jogokat és kötelezettségeket hátrányosan csak a hatálybalépés utáni időtől fogva érintheti, hiszen a visszaható hatályú jogalkotás tilalma nem értelmezhető akként, hogy a fennálló tartós, határozatlan időtartamú jogviszonyok a jövőre nézve semmilyen esetben sem alakíthatóak át, vagy változtathatóak meg {3061/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [11]–[12]}.” {18/2018. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [25]}
- [42] „Alkotmányjogi értelemben különbség van a valódi és a kvázi visszaható hatály között. E különbség abban ragadható meg, hogy az előbbi az új jogszabálynak a már lezárt jogviszonyokra való alkalmazása, az utóbbi pedig a korábban létrejött, de nem lezárt jogviszonyokra való alkalmazást jelenti. Vagyis ez az utóbbi lényegében az azonnali hatály, ami azt jelenti, hogy egy jogszabályt a hatálybalépésétől kezdve alkalmazni kell, a le nem zárt jogviszonyokra is. Amint arra a 24/2019. (VII. 23.) AB határozat is rámutatott, »[a] hatályos jogi szabályozás megváltoztatása önmagában nem alkotmányossági kérdés, azonban a jogalkotó a már fennálló jogviszonyokba nem avatkozhat be korlátlanul. A szerzett jogok alkotmányos védelme nem értelmezhető akként, hogy a múltban keletkezett jogviszonyokat soha nem lehet alkotmányos szabályozásokkal megváltoztatni {legutóbb például: 12/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [93]}.«” (Abh., Indokolás [50]–[51])
- [43] „A jogalkotó fennálló, tartós jogviszonyokba való beavatkozásának ugyanakkor korlátot szabhat a jogbiztonsághoz kapcsolódó bizalomvédelem követelménye. A bizalomvédelem egy jogszabály változatlan fennmaradásához (hatályban maradásához) fűzött megalapozott, a jog által védett várakozás. Az Alkotmánybíróság esetről esetre mérlegeli, hogy hol húzódik a határ a jogalkotó szabadsága és a címzetteknek a jogi szabályozás állandóságához, kiszámíthatóságához fűződő érdeke között, vizsgálva, hogy a jogi szabályozás változása következtében a jogalanyokat ért hátrány indokolja-e a jogbiztonság sérelme alapján az alaptörvény-ellenesség megállapítását.” {3061/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [13]; legutóbb idézi: Abh., Indokolás [52]; lásd még tartalmilag: 3047/2017. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [41]–[44]}
- [44] Az Alkotmánybíróság már azt is rögzítette, hogy „a hátrányt okozó visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás [...]. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálnak el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.” {Lásd: 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [25]; idézi: 3221/2019. (X. 11.) AB határozat, Indokolás [20]} Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesíti gyakorlatában a visszaható hatály tilalmát a jogalkalmazással szemben is. Több bírói döntés megsemmisítésének is ez volt az alapja {lásd legutóbb például: 3236/2020. (VII. 1.) AB határozat, Indokolás, [22]–[29]; 3236/2020. (VII. 1.) AB határozat, Indokolás [24]–[29]}.
- [45] 1.2. Az Alkotmánybíróság fentiekben összefoglalt állandó gyakorlatának kétségkívül a részét képezi az, hogy a hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkotás tilalma megfelelően vonatkozik a jogalkalmazásra is. Visszaható hatályú jogalkalmazást előíró kifejezett jogszabályi rendelkezés esetében a tilalom megsértésének oka a jogalkotásból eredeztethető. Ennek hiányában azonban a tilalom megsértése a jogértelmezés mikéntjének a kérdése, aminek alaptörvény-konformitását az Alkotmánybíróság szükség szerint alkotmányos követelmény előírásával tudja garantálni a támadott bírói döntés megsemmisítése mellett. Következésképpen akkor merül fel a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmának a sérelme, ha a normát a jogalkalmazó szervek – erre irányuló kifejezett jogszabályi rendelkezés nélkül – úgy értelmezik, hogy azt a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra vonatkoztatják. Hátrányt okozó joghatást ugyanis az általuk hozott döntések váltanak ki az esetek jelentős részében, jóllehet a normák közvetlen hatályosulása sem zárható ki. A hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma ezért nem a jogalkalmazói döntések időbeli hatályával áll szoros dogmatikai összefüggésben, hiszen ilyen hatállyal a döntések alapvetően nem rendelkeznek, hanem jogalakító erejük miatt tartoznak a tilalom körébe. A norma időbeli hatályát visszaható jellegűvé formálhatják.

- [46] A hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma is az anyagi jogviszonyokat oltalmazza elsősorban. Különösképpen azt védi, hogy ezekben a jog visszaható értelmezése útján ne lehessen kedvezőtlen változást előidézni. Ugyanakkor ez a tilalom sem feltétlen. E tekintetben is különbséget kell tenni a valódi és a kvázi visszaható hatály között. Előbbi az új jogszabálynak a már lezárt jogviszonyokra való alkalmazását, utóbbi a korábban létrejött, de még le nem zárt jogviszonyokra való alkalmazást jelenti. Tehát a jogalkalmazás esetében is vizsgálendő, hogy valódi visszaható hatályról vagy azonnali hatályról van-e szó. Ennek a megkülönböztetésnek a jelentőségét az adja, hogy azonnali hatályhoz vezető jogalkalmazás esetén a jogállamiságból fakadó merev tilalom helyébe rugalmasabb elvek lépnek. Például a bizalomvédelem aktiválódik. Ekkor az a megalapozott várakozás kap alkotmányos védelmet, hogy az előbb említett jogviszonyok tartalma változatlanul fennmarad lezárásukig, azt a jogalkalmazó szervek döntései hátrányosan nem érinthetik fő szabály szerint. Az Alkotmánybíróság esetről esetre mérlegeli, hogy a várakozás megalapozott volt-e, továbbá hogy, hol húzódik a határ a jogalkalmazás szabadsága és a jogalanyoknak a védett jogviszony állandóságához fűződő érdeke között.
- [47] Összességében az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az előbb felvázolt módon a hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkotás, illetve jogalkalmazás tilalma az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésén keresztül – alkotmányjogi panaszban hivatkozható Alaptörvényben biztosított jogként – a magyar jogrendszer egészét áthatja, nem csak a büntetőjog területén érvényesül egy szűkebb és specializáltabb alapjogi rendelkezésén keresztül [vesd össze: Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdés].
- [48] 2. Az Alkotmánybíróság rávetítette az előbbi megállapításokat az indítványozó ügyeire és levonta az ezekből adódó következtetéseket.
- [49] 2.1. A Kúria a támadott ítéletekben az adólevonási jog elenyészésével kapcsolatban az Áfatv. 137. § (3) bekezdés második mondatát alkalmazta és értelmezte, amelyet a 2014. november 26-án kihirdetett, az egyes adótörvények és azokkal összefüggő más törvények, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény módosításáról szóló 2014. évi LXXIV. törvény vezetett be 2015. január 1-jei hatálybalépéssel átmeneti rendelkezés nélkül. E szabály úgy szólt 2017. december 31-ig, hogy „[e]lenyészik az adóalany adólevonási joga az adószám törlését elrendelő határozat jogerőre emelkedésének napjával abban az esetben is, ha az adóhatóság az adóalany adószámát annak felfüggesztése nélkül törli”. Korábban csak akkor enyészett el az adólevonási jog, ha az adóhatóság az adóalany adószámának felfüggesztését úgy szüntette meg, hogy egyúttal törölte az adóalany adószámát [vesd össze: Áfatv. 137. § (3) bekezdés első mondat; hatályos: 2015. január 1. és 2017. december 31. között]. A lényegi különbség tehát az volt, hogy míg a régebbi szabály két lépésben jutott el az adólevonási jog megszüntetéséhez (felfüggesztést követő törlés), addig az újabb szabály közvetlenül is lehetővé tette azt (felfüggesztés nélküli törlés). Utóbbi esetében az adószámnak az adóalany jogszabálysértése miatti törlése önmagában az ok, az adólevonási jog megszűnése pedig az okozat volt.
- [50] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az indítványozó adószámát 2015. április 8. napjával törölte jogerősen az adóhatóság az indítványozó által elkövetett jogszabálysértés miatt. Ekkor az előbb idézett szabály immár hónapok óta hatályban volt. Ez azzal a jogkövetkezménnyel járt együtt a Kúria értelmezésében, hogy az adólevonási jog, amellyel ezt megelőzően az indítványozó nem élt joghatás kiváltására alkalmas módon, véglegesen gyakorolhatatlanná vált, ami egyértelműen hátrányosan hatott az indítványozóra.
- [51] Ezek miatt a jelen ügyekben támadott döntések semmiképpen sem sértették a valódi visszaható hatály tilalmát, hiszen azt a jogszabályi rendelkezést alkalmazták, amely a törléskor hatályban volt. Csak az állítható a döntésekkel szemben, hogy úgy értelmezték a visszaható hatályú jogalkalmazást kifejezetten elő nem író szabályt [Áfatv. 137. § (3) bekezdés második mondat], hogy az a hatálybalépése előtt létrejött, de le nem zárt adójogviszonyokban idézett elő hátrányos változásokat. Az Alkotmánybíróságnak ezért a következő pontban azt kellett vizsgálnia, hogy az adólevonási jog olyan jogviszonyt jelentett-e az indítványozó számára, amelyet véd a hátrányt okozó kvázi visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma.
- [52] 2.2. Az áfa rendszerében az adóalanyt terheli az anyagi jogi főkötelezettség, ami az adófizetés. Ugyanakkor az áfa sajátossága az, hogy az adóalanyt megilleti egy anyagi jog is, ami az adólevonás. Ennek lényege úgy összegezzhető, hogy az adóalany az általa fizetendő adóból – feltételek teljesülése esetén – levonhatja az előzetesen felszámított adót. Utóbbi az adóalanyra egy másik adóalany által áthárított áfát jelenti fő szabály szerint. Az adólevonási jog gyakorlásának eredménye az, hogy az adó alanya nem köteles megfizetni az általa fizeten-

dő adó egészét, hanem annak csak az előzetesen felszámított adóval csökkentett részét kell beszolgáltatnia a központi költségvetésbe.

- [53] Az adólevonási jog akkor keletkezik, amikor az előzetesen felszámított adónak megfelelő fizetendő adót meg kell állapítania annak az adóalanynak, aki áthárítja az áfát a szerződéses partnerére. A megállapítással a terméket értékesítő, szolgáltatást nyújtó adóalany fizetési kötelezettsége beáll. Ami az eladó adóalanyánál fizetendő adó, az a vevő adóalanyánál előzetesen felszámított adó. Mivel az adólevonási jog egy jogosultság, azzal az adóalany nem köteles élni, és viszonylag tág időbeli keretek között döntheti el, hogy mikor gyakorolja a jogát. Ez az időbeli dimenzió azonban nem korlátlan. Generális határt szab számára az adó megállapításához való jog elévülése, ami a lényegét tekintve 5 év {vesd össze: 435/B/2006. AB határozat, ABH 2007, 1976, 1978; 34/2019. (XI. 29.) AB határozat, Indokolás [58]–[63]}. Az adólevonási jog jogkövető adózói magatartás esetében önadózás keretében, bevallással vagy utóbb annak önellenőrzésével gyakorolható. Az Irányelv, az Áfatv. és a régi Art. irányadó rendelkezései alapján nem kétséges, hogy a bevallásnak a havi/negyedéves/éves időszakát tekintve is helyesnek kell lennie az adólevonási jog érvényesítéséhez [lásd különösen: Irányelv 250. cikk (1) bekezdés; Áfatv. 153/A. § és 184. §; régi Art. 31–31/B. § és az állami adóhatósághoz benyújtandó adóbevallás időpontjáról szóló 1. számú melléklet].
- [54] Ezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az áfa rendszerében az adólevonási jog az adóalany és az adóztató közhatalom (konkrétabban az állami adóhatóság) közti anyagi adójogviszony tartalmához tartozik hozzá. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az adólevonási jog az előzetesen felszámított adónak megfelelő fizetendő adó megállapításakor keletkezik és az mindaddig nem megy teljességbe, amíg az adóalanya nem él vele jogszerűen. Legfeljebb az adó megállapításához való jog elévülésének időtartamán keresztül tartható fenn ez a jogosultság. A keletkezését követően tartós, le nem zárt anyagi adójogviszonyról van tehát szó a törvényi előírásoknak megfelelő bevallás benyújtásáig. Ezen jellemzők miatt kiterjed rá a hátrányt okozó kvázi visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma. Ezért az Alkotmánybíróságnak ebben az esetben is mérlegelnie kellett, hogy az indítványozó jogosult-e az alkotmányos védelemre az egyedi ügyek körülményei között vagy éppen kivételes esetről van szó.
- [55] 2.3. Az nem volt vitatott, hogy az indítványozó levonási joga 2014. december 31. előtt keletkezett. A jogvita gyökerét az képezte, hogy mielőtt az indítványozó élt volna vele, hatályba lépett az a norma, aminek a sérelmezett döntések azonnali hatályt tulajdonítottak, és ennek következtében elenyésztették a levonási jogot. Az Alkotmánybíróságnak ezért azt kellett mérlegelnie, hogy az indítványozó bizakodhatott-e abban, hogy levonási joga változatlanul fennmarad az elévülés végéig a jelen határozat indokolásának I/1. pontjában (Indokolás [1] és köv.) ismertetett történeti tényállásban. Az indítványozó ugyanis azt is előadta alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése körében, hogy „[a] gazdasági ügylet a jelen ügyekben 2014. július-szeptember hónapokban jött létre. Fogalma sem lehetett akkor arról az indítványozónak, hogy januártól egy tv.-módosítás lesz” (lásd: jelen határozat indokolásának [15] bekezdését). Az idézett részt az Alkotmánybíróság méltányosan úgy értékelte, hogy tartalmilag a bizalomvédelmet fejezi ki.
- [56] Először azt szükséges felidézni, hogy az indítványozó levonási jogának elenyésztése arra vezethető vissza, hogy adószámát törölték 2015. április 8-án. Kérdés, hogy erre miért került sor. Azért, mert nem tett eleget a 2013-as számviteli beszámoló elektronikus letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének és mulasztását többszöri felhívásra sem pótolta 2015. június 10-ig. A törlés jogalapját képező szabály évek óta hatályban volt, az nem jelenthetett újdonságot a vállalkozónak minősülő indítványozónak. Másodszor utalni kell arra, hogy az indítványozó hibás áfa bevallásban próbálta gyakorolni adólevonási jogát 2014. október 20-án. Az adóhatóság többször felhívta bevallása kijavítására, de az indítványozó 2016 augusztusáig nem is törekedett arra, hogy annak eleget tegyen. Harmadszor azt is figyelembe kell venni, hogy az adószám felfüggesztés nélküli törlését lehetővé tevő törvénymódosítás Magyar Közlönyben való kihirdetése és hatálybalépése között több mint 30 nap telt el, majd a hatálybalépéstől az adószám konkrét ügyben való törléséről 3 hónapnál is hosszabb időt követően rendelkeztek. Ezen időszak alatt az indítványozó minden mulasztását pótolhatta volna.
- [57] Ilyen körülmények között az Alkotmánybíróság mérlegelése szerint az indítványozó nem bizakodhatott megalapozottan abban, hogy adólevonási joga az elévülés végéig korlátozhatatlanul fenn fog állni. Egyfelől felelősség terhelt az adószám törléséért, másfelől hónapokon keresztül előre láthatta, hogy levonási joga el fog enyészni, ha törlik az adószámát. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy bár a levonás az indítványozó anyagi joga volt, jogszerű gyakorlásáért maga tartozott felelősséggel, azt nem háríthatja át az ügyében eljáró hatóságokra és bíróságokra. Az indítványozó saját felróható magatartása ellenére, kvázi kimentést keresve hivatkozott a vissza-

ható hatály tilalmára, illetve a bizalomvédelemre. Annak ellenére érvelt levonási joga gyakorolhatósága mellett, hogy az azonnali hatályra vezető jogértelmezéssel is minden adott volt számára, hogy az elenyésztés előtt éljen a jogával. Az pedig önmagában nem alkotmányossági kérdés, hanem adójogi szakkérdés, hogy a Kúria törvényértelmezése helyes volt-e. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. A jogállamiság alkotmányos értéke sem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen {vesd össze például: 17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [53]}.

- [58] 2.4. A fenti mérlegelés eredményeképpen az Alkotmánybíróság az indítványok keretei között azt állapította meg, hogy a Kúria sérelmezett ítéletei nem ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, mert azok tiszteletben tartották a hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát és a bizalomvédelem elvét. A támadott kúriai ítéletekről tehát nem volt megállapítható, hogy túlterjeszkedtek volna az alkotmányos értelmezési tartományon.
- [59] 3. Az indítványozó azt is előadta a jogbiztonság [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] körében, hogy a KMB és a Kúria ítéletei „nem adtak kellő, elvárható részletességű indokolást az Alkotmánybíróság megkeresésére vonatkozó indítványunkra” (lásd: jelen határozat indokolásának [16] bekezdését). Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy állandó gyakorlata szerint a bírói döntések minőségével szemben támasztott alkotmányos követelmények az indokolt bírói döntéshez való jogból származnak, amely a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] egyik levezetett részjogosítványa {lásd először: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [28]–[34]; lásd legutóbb: 6/2020. (XII. 2.) AB határozat, Indokolás [21]}. Az indítványozó által állított sérelem és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése között tehát nincsen érdemi alkotmányos összefüggés. Az indítványozó ugyan megjelölte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, de azzal összefüggésben más érveket vetett fel és fel sem hívta az előbbi részjogosítványt.
- [60] 4. Mindezen indokok alapján az Alkotmánybíróság – az Abtv. 50. § (1) bekezdése alapján tanácsban eljárva – a rendelkező részben írtak szerint elutasította az alkotmányjogi panaszokat.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [61] A határozat rendelkező részével egyetértek, ugyanakkor az indítvány elutasítását a döntés indokolástól részben eltérő, alábbi indokok alapján tudom támogatni.
- [62] 1. A határozat indokolásának az Alaptörvény Nemzeti hitvallásának, az E) cikk (3) bekezdésének, az R) cikk (3) bekezdésének, a 28. cikkének, a XXIV. cikk (1) bekezdésének valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elemekhez kapcsolódó megállapításaival egyetértek.

- [63] 2. A határozattól eltérő módon tartom azonban elbírálnak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó indítványi elemet. Szemben a döntés azon megállapításával, hogy az indítványozó ezen Alaptörvényben biztosított jog vonatkozásában nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető indokolást, az indítvány 7. oldala álláspontom szerint tartalmaz olyan érvelést, amely alapján az befogadható és érdemben elbírálnak lett volna abban a kérdésben, hogy a jogszabály alapján „levonható, előzetesen felszámított adó” az indítványozó olyan tulajdonjogának tekinthető-e, amely az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a védelme alatt áll. („Ezen rendelkezés alapján megállapítható, hogy a levonható, előzetesen felszámított adó indítványozót megilleti, ezen adó összege, mint pénzeszköz, az indítványozó tulajdona. Azon esetben, amennyiben az indítványozó tulajdonhoz való jogát a NAV megsérti, és ezen eljárását a bíróságok jóváhagyják, megsértik az indítványozó tulajdonhoz való jogát, azaz az Alaptörvény vonatkozó rendelkezését.”) Ebből következően az indítványt nézetem szerint e részében érdemben el kellett volna bírálni.
- [64] A kérdés érdemét illetően álláspontom szerint ez az adóvisszatérítés nem tartozik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a védelmi körébe; rá a tulajdonjog alkotmányjogi védelme nem vonatkozatható. Ezért – tulajdonjogi sérelem hiányában – ezen indítványi elem alapján alaptörvény-ellenesség lehetősége nem állapítható meg.
- [65] 3. A határozatnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódó megállapításai vonatkozásában utalnék arra a több, párhuzamos indokolásban, illetve különvéleményben kifejtett álláspontomra, mely szerint: „mivel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése nem Alaptörvényben biztosított jog, ezért annak sérelmére – alkotmányjogi panasz keretében – önállóan visszaható hatályú jogalkotás vagy a felkészülési idő elégtelensége esetén sem lehet hivatkozni. Alaptörvényben biztosított joggal összefüggésben azonban nézetem szerint vizsgálható a B) cikk (1) bekezdésének a fentiekben túli elemének (így például a jogbiztonságnak) a sérelme is. Tekintettel arra, hogy az indítványozók a jelen ügyben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódóan értékelhető módon nem hivatkoztak más, az Alaptörvényben biztosított jogokra, ezért az indítvány ezen részét álláspontom szerint is vissza kellett utasítania az Alkotmánybíróságnak.” {28/2015. (IX. 24.) AB határozat, Indokolás [55]}
- [66] Mivel az indítványozó által megjelölt Alaptörvényben biztosított jognak minősülő tulajdonjog védelme – e párhuzamos indokolás 2. pontjában ([63] bekezdés) foglalt nézetem szerint – az ügybeni adóvisszatérítési igényre nem vonatkozatható, fent jelzett álláspontom következtében az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének rendelkezése alapján érdemi vizsgálat lefolytatását nem tartom lehetségesnek.
- [67] Mindezekre tekintettel értek egyet az alkotmányjogi panasz elutasításával.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1578/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3070/2021. (II. 24.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.20.158/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője (dr. Huszár Dániel ügyvéd) útján – 2020. augusztus 10-én az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Kúria Pfv.I.20.158/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel az véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [2] 2. Az indítványozó felperese volt egy öröklési igény megállapítása iránti pernek. Az alapügy tényállása szerint a felperes mint örökös édesapja mint örökhagyó 2013-ban bekövetkezett halálát követően az örökhagyó utáni másik törvényes örökösrel, testvérével mint alperessel szemben öröklési pert indított öröklési igény megállapítása iránt. Az elsőfokon eljáró Nyíregyházi Járásbíróság 7.P.20.217/2015/138. számú ítéletével kötelezte az alperest közel 50 millió forint és több mint 8 000 eurónak megfelelő forintösszeg mint tőke, valamint kamatok és költségek megfizetésére a felperes részére. Az alperes fellebbezése folytán eljáró Nyíregyházi Törvényszék 2.Pf.20.713/2018/7. számú, másodfokú, jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a marasztalás összegét mintegy 35 millió forint és mintegy 3 000 euró összegre leszállította, megállapítva, hogy az elsőfokú bíróság tévesen számította a hagyatékhhoz az alperes tulajdonában álló azon vagyონrészt, illetve számlaösszeget, mely az valójában az alperes különvagyont képezte, részben mint saját munkával szerzett keresménye, részben mint az édesapjától, valamint a másik örökhagyótól, 2010-ben elhunyt édesanyjától származó, még az örökhagyók életében számára az osztályra bocsátás kötelezettsége nélkül juttatott ajándék.
- [3] 3. A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, ezt követően pedig az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet, valamint felülvizsgálati ellenkérelmet; a Kúria ezek keretei között hozta meg ítéletét, mellyel a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét úgy változtatta meg, hogy a felperes részére euróban fizetendő marasztalás összegét mintegy 5 700 euróra leszállította (a jogerős döntéshez képest viszont azt 2 500 euróval felemelte), egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Indokolásában megállapította, hogy az alperes által devizaszámláról felvett összeg a szülők házastársi különvagyont képezte, így az édesapa utáni részének felére a felperes jogosan tarthat igényt, az tehát a hagyatéka része, nem pedig az alperes saját vagyona. Elutasította ugyanakkor a Kúria a felperes két, betéti számlán elhelyezett pénzzel kapcsolatos egyéb igényének megállapítását, melyet a felperes arra alapozott, hogy a jogerős döntésben számszaki hiba volt; az elutasításnak a felülvizsgálati döntésben kifejtett indoka szerint a felperes nem vezette le, hogy mi volt a számszaki hiba indoka, és ehhez képest mekkora összeg járna neki, ennek hiányában azonban a felülvizsgálati kérelem e vonatkozásban nem teljesíthető.
- [4] 4. Az indítványozó, a per korábbi felperese a Kúria Pfv.I.20.158/2019/5. számú ítéletével szemben az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a támadott ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel az véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [5] 5. Az indítványozó érvelése szerint a Kúria az irányadó anyagi jogi és eljárási rendelkezéseket kiterjesztő módon értelmezte, amellyel tulajdonképpen jogalkotást végzett, így a Kúria jogértelmezése önkényes. Az indítványozó szerint továbbá ő megindokolta, milyen alapon kér magasabb marasztalási összeget megállapítani, ami jogilag egyenértékű a számszaki levezetéssel, így ennek hiányára a Kúria szerinte nem hivatkozhatott volna.

Azt is sérelmezi, hogy szerinte a törvényszéki döntés jogtalan felülmérlegelést végzett, amely számára hátrányos eredménnyel (a marasztalási összeg csökkentésével) járt, ehhez képest a Kúria nem állapította meg a törvényszéki ítélet jogszabálysértő voltát, és nem is indokolta, miért tartotta azt hatályban, továbbá konkrét jogszabályi hivatkozásokat sem hozott fel az indokolásában. Összességében az indítványozó szerint a Kúria az irányadó eljárási és anyagi jogszabályok téves értelmezésével és alkalmazásával, valamint az ítélete indokolásának fogyatékoságaival megsértette a tisztességes eljáráshoz való jogát, amely az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmében jelentkezett. Valójában azonban az indítványozó – az indítvány általános szövegezésével szemben – az „Alaptörvény érintett rendelkezése” körében már csak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét említi, az indítványból megállapíthatóan pedig egyértelmű, hogy a bíróságok eljárásával és a Kúria ítéletével szemben terjesztette elő panaszát; hatósági eljárásról az indítványban nincs szó, és az eljárás során hatósági eljárásra nem is került sor. Az indítvány tartalma a Kúria támadott ítéletével összefüggésben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogba ütközés megállapítására irányul, így az Alkotmánybíróság az indítványt ezzel összefüggésben vizsgálta.

- [6] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az 56. § (2) bekezdése értelmében a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. §-ok szerinti feltételeket. E vizsgálat alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásra alkalmatlan, ennek alapján nem fogadható be.
- [7] Az indítványozó panaszában a Kúria eljárását, a törvényszéki ítélet jogi helyességének Kúria általi értékelését, illetve a kúriai ítélet szerinte fennálló indokolási hiányosságait támadta. Indítványa lényegileg azt sérelmezi, hogy egyrészt a bíróságok bizonyításvétele nem volt törvényes (és ezt a Kúria nem értékelte megfelelően, és a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta); másrészt a Kúria az irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat „kitágítva alkalmazta”, mellyel maga is jogszabálysértést követett el; harmadrészt a Kúria indokolása hiányos, mert nem derül ki belőle, hogy mi alapján utasította el felülvizsgálati kérelmét, illetve hogy azt milyen jogszabályi rendelkezésekre alapozta.
- [8] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozónak a kúriai ítéleti indokolással kapcsolatos megállapításai nem helytállóak, és nem alapozzák meg az alkotmányjogi panaszt. A Kúria egyrészt ítélete indokolásában is ténylegesen hivatkozott az alkalmazott jogszabályi rendelkezésekre, valamint az irányadó ítélkezési gyakorlatra, másrészt az az indokolási mód sem tekinthető alapjogi relevanciával rendelkezőnek, ha a Kúria a jogerős döntés jogi indokaira utalással hivatkozik az irányadó jogszabályokra. A bírósági jogalkalmazás körébe tartozó kérdés az is, hogy az irányadó jogszabályokat a bíróságok hogyan értelmezik, a bizonyítékokat hogyan értékelik, valamint hogy a Kúria az alsóbb fokú bíróságok eljárását az eljárási jogszabályok értelmezésével mennyiben tartja törvényesnek, és ez alapján hatályon kívül helyezi-e azokat, vagy sem. Úgyszintén nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe a Kúria ítéletének felülmérlegelése abban a vonatkozásban, hogy milyen bizonyítási eszközök alapján, és milyen bizonyítékok megkövetelésével fogad el egy állítást bizonyítottnak, illetve milyen alapon tart egy kereseti követelést bizonyításra alkalmasnak.
- [9] Jelen ügyben az indítványozó indítványában egy öröklési perben megállapított tényállást támad; az alkotmányjogi panasz a kúriai ítélet tartalmi helyességének, valamint a Kúria tényállás-megállapítási, bizonyítékértékelési és felülmérlegelési tevékenységének kritikáját tartalmazza. Az indítvány nem veti fel annak a lehetőségét, hogy akár a támadott kúriai végzést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt volna, akár hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésről volna szó, így a panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában meghatározott feltételeknek.
- [10] A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszoknak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}

- [11] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.20.158/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1375/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3071/2021. (II. 24.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 9.Bv.1046/2017/40. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.1516/2019/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Fahidi Gergely ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállása a következőképpen foglalható össze: a korábban fogvatartott indítványozó védője útján alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt kártalanítási kérelmet nyújtott be a Szegedi Fegyház és Börtönnél. A kérelmét egy alkalommal módosította és pontosította, amelynek utolsó benyújtási dátuma 2018. június 26. napja volt. Jelen ügy tárgyát is az ezzel a panasszal kapcsolatban meghozott bírói döntések képezik. A kiterjesztett kérelmében a sérelmesnek vélt fogvatartást 2011. július 22. napjától 2018. június 21. napjáig terjedő időszakban jelölte meg. Kérelmében többek között hivatkozott a jogszabályban előírt élettér hiányára, valamint az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülményekre.
- [3] Az indítványozó jogi képviselőjén keresztül korábban az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJEB) is nyújtott be kérelmet, amelyet 2016. május 2. nyilvántartásba vettek.
- [4] 1.2. A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2011. július 22. napjától – 2018. június 21. napjáig szabadságvesztésben töltött időszakból 16 napra 22 400 forint kártalanítást állapított meg az indítványozó részére, ezt meghaladóan a kártalanítási igényt elutasította. A bíróság kitért indokolásában arra, hogy az elítélt több alkalommal, összesen 2508 napot töltött Tökölön, a Büntetés-végrehajtási Központi Kórházban, valamint a Szegedi Fegyház és Börtön III. Objektum (Nagyfa) Krónikus Utókezelő részlegén. Ezzel kapcsolatosan kifejtette az eljáró bíróság, hogy a mindenkor hatályos jogszabályi rendelkezések kizárólag a zárkákra, illetve lakóhelyiségekre írnak elő kötelező egy főre jutó négyzetméter arányt, ennél fogva a kórteremben történő elhelyezés nem alapozza meg a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. § (1) bekezdése szerinti kártalanítást.
- [5] 1.3. Az indítványozó védője fellebbezéssel élt a döntés ellen, amelyben kifejtésre került, hogy álláspontjuk alapján a kórteremben töltött fogvatartás idejére az általánosnál szigorúbb szabályok vonatkoznak. Erre tekintettel kérték a kérelmezett alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekkel érintett teljes időszak érdemi elbírálását.
- [6] A másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék a fellebbezést alaptalannak találta, ezért az elsőfokú döntést helybenhagyta. A végzésben kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan és a rendelkezésre álló adatok ismeretében megfelelő döntést hozott. Hangsúlyozta továbbá a bíróság, hogy a vonatkozó büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartott elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 8/2014. (XII. 12.) IM rendelet, a büntetés-végrehajtási szervek tevékenységével kapcsolatos közegészségügyi követelményekről, a közegészségügyi feladatok ellátásának, valamint az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálattal való együttműködés rendjéről szóló 30/2003. (VII. 18.) IM–ESzCsM együttes rendelet, továbbá az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESzCsM rendelet sem a Bv. tv. szerint vizsgálandó élettérrel, a minimum mozgástérrel és alapterülettel sem rendelkeznek

a kórtermek kapcsán. Ennek értelmében a büntetés-végrehajtás során a fogvatartottak sérelmes elhelyezése esetére szóló kártalanítása tekintetében a kórtermi elhelyezés tehát nem képezheti a vizsgálat tárgyát.

- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 9.Bv.1046/2017/40. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 5.Bpkf.1516/2019/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, E) cikk (1) bekezdését, I. cikkét, II. cikkét és a III. cikk (1) bekezdését.
- [8] 2.1. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó kifejtette, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény által bevezetett ideiglenes rendelkezések értelmezése során az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták a törvény és a jogalkotó célját és tévesen értelmezték azokat. Erre tekintettel nincs összhang az Alaptörvény és a támadott végzések között, így sérül az Alaptörvény E) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelménye. Ezen felül az indítványozó szerint a hivatkozott rendelkezéseknek az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdésében, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkében foglalt kínzás és embertelen bánásmód megsértését kellene kompenzálnia, a bíróságok téves jogértelmezése folytán viszont nem jut érvényre a jogalkotó akarata, a Bv. tv. preambulumban foglalt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás intézménye.
- [9] Az indítványozó kifogásolta, hogy utólagosan kialakult és a jogértelmezéssel szembemenő joggyakorlat miatt sok kártalanítási kérelmet elutasítanak, amely veszélyezteti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelményét.
- [10] Az indítványozó álláspontja szerint a rabkórházi elhelyezés is fogvatartásnak minősül és az ilyen esetben történő alapvető jogokat sértő elhelyezés esetén jár a kártalanítás, ugyanúgy mintha az elítélt zárkában töltötte volna büntetését. Ezzel kapcsolatosan utal arra, hogy véleménye szerint ez esetben az általánosnál szigorúbb – a nemzeti kórházszabvány által előírt 6 m²/fő – szabályok vonatkoznak az előírt egy főre jutó négyzetméter minimumára. Hozzáteszi, az egészségügyi szolgáltatást nyújtó egyes intézmények szakmai minimumfeltételeiről szóló 21/1998 (VI. 3.) NM rendeletet kellett volna alkalmazni, amelynek értelmében ágyanként 6, kórtermenként 12 m² minimális mozgástér az előírt jogszabályi feltétel az ilyen jellegű elhelyezés esetében. Álláspontjának alátámasztásául hivatkozott a Szegedi Törvényszék korábbi végzésében foglaltakra.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [12] 3.1. Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság követelményeinek az alábbiak szerint nem tesz eleget.
- [13] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdés b), d) és e) pontjai alapján a kérelem akkor határozott, ha az indítványozó megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit; az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint ha indokolást ad elő arra nézve, hogy a támadott bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [14] Az Alaptörvény I. és II. cikkében foglaltakat idézi, azonban azokkal kapcsolatosan érdemi, alkotmányjogilag értékelhető indokolást arról, hogy a támadott bírói döntések miért és mennyiben sértik ezen alapjogait, nem adott elő. Ennek értelmében az indítványozó nem teljesítette az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének e) pontjában foglalt indokolási kötelezettséget. Erre figyelemmel az alkotmányjogi panasz – az említett alaptörvényi rendelkezések tekintetében – érdemi elbírálásra nem alkalmas.

- [15] 3.3. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a támadott bírósági döntések alaptörvény-ellenességét állító panasz a határozott kérelem fent megjelölt követelményeinek nem felel meg: az indítványozó nem jelölte meg konkrétan, hogy a büntetés-végrehajtási kórházban történő elhelyezéssel kapcsolatos panaszát az Alaptörvény mely rendelkezésével tartja ellentétesnek. Az indítványozó ugyan hivatkozott az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseire, valamint felsorolta a véleménye szerint a bíróságok által alaptörvény-ellenesen alkalmazott Bv. tv.-ben foglalt jogszabályi rendelkezéseket, azonban ezeket nem kapcsolta össze; az egyes Alaptörvényi rendelkezések tekintetében nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető indokolást, illetőleg az ezekkel összefüggésben nem fejtette ki Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata, hogy az indítványozó által felsorolt érveket és alaptörvényi rendelkezéseket „összepakosítsa”, és ily módon következtessen ki az előadottakból azt, hogy az indítványozó mely alaptörvényi rendelkezés sérelmét milyen indokokra alapítva állítja. A támadott bírósági döntésekhez nem kapcsolódó, csak általánosságban előadott érvek alapján az alkotmányjogi panasz érdemben nem vizsgálható.
- [16] 3.4. Az Alkotmánybíróság megjegyzi: az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele, hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont, 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványban szereplő, az Alaptörvény B) cikk 1) bekezdésében biztosított és hivatkozott jogállamiság követelménye, valamint az E) cikk 1) bekezdésében foglalt jogbiztonság alkotmányos követelménye nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított és védett alapjogának, így e rendelkezésre alkotmányjogi panasz egyébként sem alapítható.
- [17] 4. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1940/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3072/2021. (II. 24.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 260. §, 262/A. §, 266. § (4) bekezdése és 361. § a) pontja, valamint a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény 259. § (6) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítésiránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.III.10.185/2019/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján személyesen eljárva alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 260. §, 262/A. §, 266. § (4) bekezdése és 361. § a) pontja, valamint a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Hjt.) 259. § (6) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint alkalmazási tilalom kimondását. Másodlagosan az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 67.M.2120/2017/22. számú ítélete és a Kúria Mfv.III.10.185/2019/7. számú ítélete ellen, kérve az alaptörvény-ellenesség megállapítását és az ítéletek megsemmisítését.
- [2] Az alapul szolgáló ügyben a felperes (indítványozó) számára a Honvédelmi Minisztérium szolgálati nyugdíjat állapított meg. Az ellátás a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény (a továbbiakban: Knymt.) alapján korhatár előtti ellátásnak minősült, amelyet 2012. január 1-től közigazgatási határozat nélkül szolgálati járandóságként kellett tovább folyósítani. Az indítványozó a szolgálati járandóság módosítását kérte arra tekintettel, hogy szakközépiskolai tanulmányait is ismerjék el szolgálati időként. Igényét a társadalombiztosítási szerv elutasította, a határozat elleni fellebbezésében az indítványozó az általa jogszabálysértő módon elvettnek ítélt öregségi nyugdíja „visszaadását” is kérte.
- [3] A másodfokú társadalombiztosítási szerv az indítványozó fellebbezését elutasította. Az indítványozó ezt követően bírósághoz fordult, keresetében a szolgálati nyugdíja „visszaadását” és a szakközépiskolai tanulmányai szolgálati időként történő elismerését kérte. A bíróság az indítványozó keresetét elutasította, és utalt arra, hogy az indítványozónak „számos kereseti kérelme”, így a másodfokú társadalombiztosítási szerv határozatainak jogszerűsége bírósági felülvizsgálatára már több eljárásban sor került. Az elutasító ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyben elsődlegesen az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, majd ezt követően EUB ítéletek alapján szerinte kötelező eljárásjogi normákra alapozva kérte a jogerős ítéletnek a társadalombiztosítási szervek határozataira is kiterjedő hatályú megsemmisítését, annak megállapításával, hogy a felperes szakközépiskolai tanulmányi ideje szolgálati időnek minősül. Vagylagos kérelmében a nyugdíj összegének újra számolására kérte kötelezni a bíróságot és a hatóságot, illetve szintén vagylagosan a Pp. 361. §-a szerinti perújítási eljárás megindítására kérte kötelezni a bíróságot. Kifogásolta, hogy sem a bíróság, sem a hatóság nem vizsgálta a Hjt. 259. § (6) bekezdésének, és a Knymt. 2. § (5) bekezdése, 5. § (1)–(2) bekezdése uniós joggal való összeegyeztethetőségét, nem alkalmazta a közösségi jogot. Ezen túlmenően tévesnek tartotta a bíróságnak az ítélt dologra történő hivatkozását. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta megalapozottnak, a bíróság ítéletét hatályában fenntartotta.
- [4] Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt. Az indítványozó álláspontja szerint a kúriai ítélet, és az azt megelőző bírósági valamint hatósági eljárások révén sérült az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése,

- C) cikk (1) bekezdése, E) cikk (3) bekezdése, R) cikk (1) bekezdése, T) cikk (3) bekezdése, 26. cikk (1) bekezdése és 28. cikke, valamint az Alaptörvény II. cikk, XIII. cikk (1)–(2) bekezdése, XV. cikk (1)–(2) bekezdése, XIX. cikk (1)–(4) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése. Továbbá a sérelmezett kúriai határozat, a közigazgatási hatóság és a bíróságok eljárása az indítványozó szerint súlyosan sértik az Emberi Jogok Európai Egyezménye (továbbiakban: Egyezmény) 6. és 13. cikke előírásait. Ezen túlmenően az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikk (3) bekezdése alapján arra kéri az Alkotmánybíróságot, hogy az eljárás felfüggesztésével egyidejűleg előzetes döntéshozatali eljárást is kezdeményezzen. Kérelmének indokolásául számos EUB ítéletet, és alkotmánybíróági határozatot is beidézett.
- [5] A honvédelmi miniszter a Hjt. 259. § (6) bekezdésére vonatkozó indítványi elem tekintetében, mint a jogszabály kezdeményezője, az eljárásnak a személyek széles körét érintő jellege okán az Abtv. 57. § (1b) bekezdése alapján tájékoztatta az Alkotmánybíróságot álláspontjáról.
- [6] Az indítványozó ugyanezen ténybeli alapokon korábban már sérelmezte az Alkotmánybíróság előtt a szakiskolai idő figyelembevételének mellőzését a szolgálati idő megállapításakor, ezért az Alkotmánybíróságnak mérlegelnie kellett, hogy nem áll-e fenn *res iudicata* esete. Az Abtv. 31. § (1) bekezdése értelmében, ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – amennyiben a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, illetve bírói kezdeményezésnek. Tekintettel arra, hogy az indítványozó korábbi alkotmányjogi panaszának befogadását a 3096/2012. (VII. 26.) AB végzéssel zárult ügyben az Alkotmánybíróság visszautasította, tehát érdemi vizsgálat nem történt, így azzal összefüggésben ítélt dolog esete nem áll fenn.
- [7] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [8] Az indítványozó a sérelmezett bírói ítélettel zárult ügyben felperes volt, személyét hátrányosan érintő döntés született (keresetét a bíróság elutasította), tehát érintettsége fennáll, a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A bíróság tájékoztatása szerint az indítványozó a Kúria ítéletét 2020. június 9-én vette kézhez, míg panaszát 2020. augusztus 5-én a törvényes határidőn belül, személyesen terjesztette elő az elsőfokú bíróságon. A bíróság tájékoztatása szerint rendkívüli perorvoslati eljárás jelenleg nincs folyamatban, a végrehajtás felfüggesztésére nem került sor.
- [10] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontját, és az Abtv. 26. § (1) bekezdését, amely alapján a sérelmezett jogszabályi rendelkezések alaptörvényellenességének vizsgálatát kérte, valamint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontját, és az Abtv. 27. §-át, amely alapján a jogerős ítélet elleni alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte. Megjelölte a megsemmisíteni kért bírói ítéletet, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, és egyes alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában azt is, hogy álláspontja szerint miben nyilvánult meg az alaptörvényellenesség, ezzel részben eleget tett az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt feltételeknek.
- [11] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [12] 2. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó – többek között – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, C) cikk (1) bekezdése, E) cikk (3) bekezdése, R) cikk (1) bekezdése, T) cikk (3) bekezdése, 26. cikk (1) bekezdése és 28. cikkének sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének valószínűsítésére alapítható.
- [13] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében az abban megfogalmazott jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményére hivatkozásnak csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében van helye [3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]]. Az indítványozó beadványában nem visszaható hatályú jogalkotást sérelmezett, hanem a bírói jogalkalmazás

terén éppen a visszaható hatályú jogértelmezés hiányát sérelmezte. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése azonban nem jogot, hanem olyan jogelvet tartalmaz, amelynek egyedi érintett vonatkozásában fennálló sérelme önmagában nem valósulhat meg, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [11]}. Alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére mindezek alapján nem lehet alappal hivatkozni, mert az nem alapjogi rendelkezés {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [46]}. A C) cikk (1) bekezdése a hatalommegosztás elvét rögzíti, az E) cikk (3) bekezdése pedig az európai uniós jog alkalmazásának elvi alapját és kereteit tartalmazza, amely azonban nem írja felül az Alaptörvény R) cikk (1) bekezdését, amely szerint „[a]z Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja” {11/2020. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [54]}. Ahogyan az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdése sem alapjogot tartalmaz, hanem a jogforrási hierarchia alapját állapítja meg, eszerint „[l]ogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel”. Mivel a T) cikk (3) bekezdése sem foglal magában Alaptörvényben biztosított jogot, önmagában arra sem lehet hivatkozni alkotmányjogi panaszban {3296/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [24]}.

- [14] Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése, és 28. cikke szintén nem alapjogot tartalmaz, hanem a bíróságok felé fogalmaz meg a működésükre irányulóan elvárásokat, így az abban foglaltak egyedi érintett vonatkozásában megvalósuló alapjog sérelemhez nem vezethetnek, arra alkotmányjogi panasz önmagában nem alapítható {pl.: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [32]–[33]; 3257/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [15] Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt ezen része tekintetében érdemben nem vizsgálhatta.
- [16] 3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, a sérelmezett jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítványi kérelem befogadhatóságát vizsgálta.
- [17] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, amennyiben az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [18] Az indítványozó állítása szerint a sérelmezett jogszabályi rendelkezések alkalmazása révén sérültek az Alaptörvényben biztosított jogai, ezért kérte a Pp. perújításra vonatkozó rendelkezései, valamint a Hjt. 259. § (6) bekezdések alaptörvény-ellenességének megállapítását, megsemmisítését és az alkotmányjogi panasza alapjául szolgáló ügyében alkalmazási tilalom kimondását.
- [19] A honvédelmi miniszter az Abtv. 57. § (1b) bekezdése alapján részletesen kifejtett állásfoglalásában áttekintette a Hjt. 259. § (6) bekezdése valamint az ahhoz kapcsolódó jogszabályi környezet változását, és kitért arra is, hogy álláspontja szerint az indítványban jelzett alaptörvény-ellenességek miatt nem állnak fenn.
- [20] Az Alkotmánybíróság a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben keletkezett bírósági ítéletek alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó által az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti normakontroll vizsgálatnak akadályát képezi, hogy a szóban forgó bírósági eljárásban a jelzett jogszabályi rendelkezések nem kerültek alkalmazásra. A Kúria ítéleti indokolásában külön kitért arra, hogy a Hjt. 259. § (6) bekezdése a konkrét eljárásban nem volt alkalmazandó (Kúria ítélete, Indokolás [54]) míg a perújításnak a Pp. szerinti előírásai már csak azon okból sem merültek fel, mert az indítványozó nem perújítási kérelemmel élt, hanem felülvizsgálati eljárásban kívánta elérni, hogy a bíróságok perújítást eszközöljenek. A perújítás szabályait illetően szintén részletesen kifejtette a Kúria, hogy azok alkalmazására az előtte folyamatban volt felülvizsgálati eljárásban miért nem került sor (Kúria ítélete, Indokolás [55]–[56]).
- [21] Az indítvány tehát a sérelmezett jogszabályi rendelkezések vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésében rögzített törvényi feltételeknek, ezért azt az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta.
- [22] 4. Az Alkotmánybíróság ezt követően az indítványozó által másodlagosan előterjesztett, az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz kérelem befogadhatóságát vizsgálta. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja értelmében, az Abtv. 27. §-a alapján az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [23] Az indítványozó alkotmányjogi panasz beadványában azért sérelmezte a jogerős kúriai ítéletet, mert álláspontja szerint az Alaptörvényben biztosított jogait sértve a bíróságok az indítványozó esetében nem vették figyelembe a szakközépiskolai tanulmányi időt a szolgálati idő megállapításakor, és ezzel összefüggésben a korábbi szolgálati nyugdíjának szolgálati járandósággá történő átalakításakor.
- [24] Az indítványozónak jelen alkotmányjogi panasz beadványában az alaptörvény-ellenesség tekintetében előadott érveit illetően az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok (alkotmányjogi panaszbeadvány, bírósági ítéletek) alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel. Az alkotmányjogi panasz arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a hatóságoktól és a bíróságoktól eltérő módon értékelje a szakközépiskolai képzés időtartamának a szolgálati idő számításakor történő figyelembe vételét, azaz a bíróság által elfoglalt jogi álláspontot változtassa meg.
- [25] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírósági döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírósági döntés irányának, a bizonyítékok körének, bírói mérlegelésének és értékelésének felül bírálataira nem rendelkezik hatáskörrel [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3300/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [13]; 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [26] Az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a korengedményes nyugdíjak (ideértendő a szolgálati nyugdíj is) átalakításának alkotmányossági vizsgálatát a 23/2013. (IX. 25.) AB határozatban (Indokolás [101]–[109]) részletesen elvégezte, és a jelen alkotmányjogi panaszban sérelmezett alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában is állást foglalt. Míg a szakközépiskolai időtartam beszámíthatóságának kérdésével – amint arra az indítványozó korábbi beadványa nyomán a 3096/2012. (VII. 26.) AB végzésben is utalt az Alkotmánybíróság – a 23/2009. (III. 6.) AB határozatban (ABH 2009, 174) a bírósági jogalkalmazásra, illetve a jogegységesítésre is kiterjedően részletesen vizsgálta.
- [27] 5. Az indítványozó alkotmányjogi panasz beadványában azt is állította, hogy a sérelmezett kúriai határozat, a közigazgatási hatóság és a bíróságok eljárása súlyosan sértik az Egyezmény 6. és 13. cikke előírásait.
- [28] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján (nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata) a jogszabályok vizsgálatát az indítványozók kezdeményezésére, illetve bármely eljárása során hivatalból végzi. Az eljárást azonban az Abtv. 32. § (2) bekezdése értelmében csak meghatározott személyi kör, azaz az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa indítványozhatja. Az eljáró bíróság is kezdeményezheti – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását, amennyiben az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli.
- [29] A jelen ügyben az alkotmányjogi panasz előterjesztője magánszemély, nem tartozik a fentebb említett személyi körbe, így nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatának kezdeményezésére nem jogosult, ezért az alkotmányjogi panasz a nemzetközi szerződésbe ütközés megállapítására és megsemmisítésére irányuló részét illetően, mint nem jogosulttól származó kérelmet az Alkotmánybíróság az Abtv. 55. § (4) bekezdés *b*) pont értelmében, érdemben nem vizsgálhatta.
- [30] 6. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, illetve az részben nem jogosulttól származó indítványi elemet tartalmaz, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 55. § (4) bekezdés *b*) pontja, valamint 56. § (2) bekezdése értelmében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *c*) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

- [31] Mivel az alkotmányjogi panasz befogadását az Alkotmánybíróság a fentiekben visszautasította, az indítványozó azon kérelmét miszerint az Alkotmánybíróság az eljárás felfüggesztésével egyidejűleg kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást, nem vizsgálta.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1519/2020.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Németh Balázs ügyvezető
HU ISSN 2062–9273